

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Випускна робота бакалавра

на тему «Оцінювання фінансової стійкості підприємства»

Виконала: студентка 4-го курсу, групи д4ЕФ
Спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Філоненко М.М.
Керівник: к.е.н., доцент Маслій О.А.
Рецензент: заступник директора ТОВ «Беламтон»,
Литвишко А.М.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань
Філоненко М.М.

Підтверджую достовірність даних, використаних
у роботі
Філоненко М.М.

Полтава, 2024 року

АНОТАЦІЯ

Філоненко М.М. «Оцінювання фінансової стійкості підприємства». Рукопис. Випускна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2024.

Робота містить 81 сторінку, 19 таблиць, 17 рисунків, список літератури з 71 джерела та 3 додатки.

Ключові слова: фінансова стійкість, трикомпонентний показник фінансової стійкості, тип фінансової стійкості, операційний важіль, запас фінансової стійкості, поріг рентабельності, забезпечення фінансової стійкості.

Мета роботи – вивчення теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання фінансової стійкості підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо оцінювання фінансової стійкості підприємства на матеріалах ТОВ «Робер Бош Лтд».

У випускній роботі розглянуто комплекс питань, пов'язаних із дослідженням сутності, типів, значення фінансової стійкості підприємства та чинників впливу на неї, узагальненням методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості підприємства, проведенням аналізу фінансового стану та ефективності фінансово-економічної діяльності ТОВ «Робер Бош Лтд», визначенням типу його фінансової стійкості, обґрунтуванням напрямів зміцнення фінансової стійкості підприємства в кризових умовах.

ANNOTATION

Filonenko M.M. "Assessment of enterprise financial stability". Manuscript. Graduation thesis for the first (bachelor's) level of higher education in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" – National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Poltava, 2024.

The work contains 81 pages, 19 tables, 17 figures, bibliography from 71 sources and 3 appendices.

Keywords: financial stability, three-component indicator of financial stability, types of financial stability, operating leverage, financial stability margin, profitability threshold, ensuring financial stability.

The purpose of the work – to study of theoretical and methodological provisions and development of practical recommendations for increasing the enterprise financial stability.

The object of study is the processes of assessing the financial stability of the enterprise.

The subject of research is a set of theoretical, methodological and practical provisions regarding the assessment of the financial stability of the enterprise based on the materials of Robert Bosch Ltd.

The final work considers a set of issues related to the study of the essence, types, significance of the enterprise financial stability and factors influencing it, generalization of methodical approaches to the assessment of the enterprise financial stability, conducting an analysis of the financial condition and efficiency of the financial and economic activity of Robert Bosch Ltd., determining the type its financial stability, substantiation of directions for strengthening the financial stability of the enterprise in crisis conditions.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Сутність, типи та значення фінансової стійкості підприємства.....	6
1.2. Чинники впливу на фінансову стійкість суб'єкта господарювання.....	13
1.3. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства....	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «РОБЕР БОШ ЛТД».....	29
2.1. Загальна характеристика діяльності й майнового потенціалу ТОВ «Робер Бош Лтд».....	29
2.2. Аналіз фінансового стану та ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства.....	40
2.3. Оцінювання типу фінансової стійкості ТОВ «Робер Бош Лтд».....	50
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	57
3.1. Визначення запасу фінансової стійкості підприємства.....	57
3.2. Напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства в кризових умовах	65
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	81

				ВР д4ЕФ 20048						
	П. І. Б.	Підпис	Дата							
<i>Розроб.</i>	<i>Філоненко М.М.</i>			<i>Оцінювання фінансової стійкості підприємства</i>						
<i>Перевір.</i>	<i>Маслій О.А.</i>									
<i>Н. Контр.</i>	<i>Маслій О.А.</i>									
<i>Затверд.</i>	<i>Кулик В.А.</i>									
				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%;">Літ.</td> <td style="width: 25%;">Арк.</td> <td style="width: 50%;">Акрушів</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">81</td> </tr> </table>	Літ.	Арк.	Акрушів	3	3	81
Літ.	Арк.	Акрушів								
3	3	81								
				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>						

ВСТУП

Забезпечення фінансової стійкості підприємства є однією з основних передумов його тривалого й успішного функціонування, особливо в умовах нестабільного зовнішнього середовища. В умовах значних коливань економічної кон'юнктури та підвищеного рівня невизначеності, підприємства стикаються з рядом викликів, які можуть негативно вплинути на їх фінансовий стан та загальну життєздатність.

Фінансова стійкість виступає основою забезпечення здатності підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, ефективно управляти ресурсами та зберігати стабільність фінансових потоків. Вона дозволяє підприємству не тільки виживати в умовах економічних потрясінь, але й використовувати кризові періоди для реорганізації, модернізації та підвищення конкурентоспроможності.

В сучасних умовах війни українські підприємства особливо вразливі до зовнішніх економічних шоків. Це зумовлює необхідність систематичного оцінювання та формування стратегії забезпечення фінансової стійкості, яка б враховувала специфіку національної економіки, її залежність від зовнішніх чинників та внутрішні структурні особливості підприємств.

Теоретичні основи фінансової стійкості, методики її оцінювання та забезпечення розглядалася у працях іноземних та українських науковців, зокрема, Бланка І., Поддєрьогіна А.М., Білика М.Д., Лахтіонової Л. А., Крамаренка Г.О., Терещенка О.О., Онищенко С.В., Філімоненкова О.С., Птащенко Л.О., Котляра М. Л., Павловської О. В. та інших. Проте особливості забезпечення фінансової стійкості в сучасних умовах воєнного стану потребують окремих досліджень з метою формування практичних рекомендацій для суб'єктів господарювання.

Метою випускної роботи є вивчення теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості підприємства.

Поставлена мета роботи зумовила необхідність вирішення наступних

завдань:

- визначити сутність, типи, значення фінансової стійкості підприємства та чинників впливу на неї;
- узагальнити методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства;
- провести аналіз майнового потенціалу, фінансового стану та ефективності фінансово-економічної діяльності ТОВ «Робер Бош Лтд»;
- оцінити тип фінансової стійкості підприємства;
- визначити запас фінансової стійкості ТОВ «Робер Бош Лтд»;
- обґрунтувати напрями зміцнення фінансової стійкості підприємства в кризових умовах.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання фінансової стійкості підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо оцінювання фінансової стійкості підприємства на матеріалах ТОВ «Робер Бош Лтд».

У процесі дослідження залежно від його цілей і задач використовувалися наступні методи: аналізу й синтезу, порівняння, групування, узагальнення, графічний, табличний, коефіцієнтний, горизонтальний та вертикальний методи аналізу.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти, наукові періодичні видання, монографії, навчальні посібники, присвячені дослідженню проблем оцінювання та забезпечення фінансової стійкості підприємств. Основне джерело аналітичних розрахунків та формування рекомендацій – фінансова звітність підприємства ТОВ «Робер Бош Лтд» за 2020 – 2022 роки.

Структура роботи обумовлена темою, актуальністю та окресленими завданнями дослідження. Випускна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, типи та значення фінансової стійкості підприємства

У сучасних умовах глобалізації та військової агресії рф забезпечення фінансової стійкості підприємств набуває особливого значення. Економічні кризи, політична нестабільність, коливання валютних курсів та інші фактори зовнішнього середовища створюють численні ризики для функціонування бізнесу. В таких умовах здатність підприємства підтримувати фінансову стійкість є визначальним чинником його виживання та розвитку.

За результатами теоретичного узагальнення наукових підходів до трактування сутності фінансової стійкості підприємства (табл. 1.1) можна дійти до висновку, що це результат діяльності підприємства, за якого суб'єкт господарювання забезпечений власними фінансовими ресурсами, а рівень їх використання та напрями розміщення формують його здатність забезпечувати збалансованість грошових потоків, зберігати платоспроможність та підтримувати оптимальну структуру капіталу у довгостроковій перспективі.

Таблиця 1.1.

Визначення економічної сутності фінансової стійкості підприємства

Автор	Трактування
1	2
Бланк І.	Фінансова стійкість – поняття близьке до «фінансової рівноваги», визначає зміст цих категорій частиною власних джерел при формуванні фінансових ресурсів підприємства.
Філімоненков О.	Фінансова стійкість – це стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним.
Лахтіонова Л.	Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення.

Продовження таблиці 1.1

1	2
Савицька Г.	Фінансова стійкість – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість в умовах допустимого рівня ризику.
Лиференко Г.	Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні плато- і кредитоспроможності в умовах певного рівня ризику.
Коробов М.	Фінансова стійкість – це досягнення підприємством позитивних параметрів діяльності та ефективне розміщення його фінансових ресурсів.
Павловська О., Притуляк Н.	Фінансова стійкість – це спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати запаси і витрати, не допускати невиправданої дебіторської і кредиторської заборгованості та своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями.

У науковій літературі відсутня єдина думка щодо визначення сутності фінансової стійкості підприємства. Деякі дослідники розглядають фінансову стійкість як довгострокову платоспроможність, інші – як раціональну структуру та склад оборотних активів і їх використання, тоді як третя група вчених вважає, що фінансова стійкість відображає стабільність діяльності підприємства у довгостроковій перспективі та визначається співвідношенням власних і позикових ресурсів та їх ефективним використанням [4-9]. Але переважна більшість учених притримується позиції, що фінансова стійкість підприємства є узагальнюючою характеристикою діяльності підприємства, визначається структурою і напрямками розміщення фінансових ресурсів та тісно взаємопов'язана з його ліквідністю, платоспроможністю, ефективністю виробництва, прибутковістю, рентабельністю, ефективністю управління ресурсами та здатністю адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Слід зазначити, що дослідження проблематики фінансової стійкості підприємства зазвичай активізується саме в умовах кризи, посткризового відновлення чи економічної нестабільності, які зазвичай мають циклічний характер [12]. У кризових умовах значення фінансової стійкості зростає,

оскільки підприємство має бути готовим до швидкої реакції на виклики та загрози, що виникають у зовнішньому середовищі [18, 35]. Варто наголосити, що зменшення обсягів виробництва, висока собівартість продукції, а також збиткова діяльність підприємства можуть призвести до втрати його фінансової стійкості [13].

Оцінювання фінансової стійкості підприємства на систематичній основі дозволяє ідентифікувати вразливі аспекти діяльності підприємства, оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами та визначити стабільність його фінансового становища [14].

Важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав потребам розвитку підприємства та вимогам ринку, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства та браку коштів для розвитку виробництва, а надлишкова – стримувати розвиток, обтяжуючи витрати підприємства зайвими запасами та резервами [15]. Таким чином, сутність фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Фінансова стійкість підприємства є багатогранною характеристикою його фінансового стану, яка визначає здатність підприємства ефективно функціонувати і розвиватися в умовах мінливого ринкового середовища [6]. Вона може бути класифікована за різними ознаками, що дозволяє більш детально аналізувати та оцінювати фінансову ситуацію підприємства. На рис. 1.1 наведено основні типи фінансової стійкості підприємства.

Рис. 1.1. Типи фінансової стійкості підприємства

Типи фінансової стійкості визначаються відповідно до показника забезпечення запасів, що використовуються у виробничо-господарській діяльності, та витрат власними й позиковими коштами [16]. Відповідно, абсолютна фінансова стійкість характеризується повним покриттям всіх запасів та витрат підприємства за рахунок власних джерел фінансування, а також наявністю значних резервів. У цьому випадку підприємство має змогу функціонувати без залучення позикових коштів, що мінімізує ризики фінансових труднощів і банкрутства. Підприємства з абсолютною фінансовою стійкістю зазвичай мають високу рентабельність, значний власний капітал та стабільний грошовий потік. Проте на практиці в сучасних умовах цей тип фінансової стійкості зустрічається вкрай рідко [17].

Нормальна фінансова стійкість передбачає збалансоване використання власних та позикових коштів для фінансування діяльності підприємства. У цьому випадку запаси і витрати підприємства покриваються за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Нормальна фінансова стійкість свідчить про ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства та здатність своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання [21].

Нестійка фінансова ситуація виникає, коли підприємство не має достатніх власних коштів для покриття своїх запасів і витрат, і змушене значно залежати від короткострокових позикових коштів. Такий стан свідчить про певні труднощі в управлінні фінансами, що може призводити до проблем з ліквідністю та платоспроможністю. Підприємство в умовах нестійкої фінансової ситуації може бути піддане ризику неплатоспроможності і потребує оперативних заходів для стабілізації фінансового стану [17, 19].

Кризовий фінансовий стан характеризується гострою нестачею фінансових ресурсів для покриття поточних зобов'язань і витрат. Підприємство, яке перебуває в кризовому стані, стикається з серйозними

фінансовими проблемами, такими як неплатоспроможність, значні борги і можливість банкрутства. У таких умовах необхідні радикальні заходи для реструктуризації фінансових зобов'язань, оптимізації витрат та пошуку нових джерел фінансування для відновлення фінансової стабільності [21].

Таким чином, фінансово стійким варто вважати те підприємство, яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити закупівлю необхідного обсягу запасів та здійснювати відповідні витрати не допускаючи невинуватеної кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за всіма зобов'язаннями [8].

Фінансова стійкість визначається відповідними пропорціями між різними групами активів і пасивів, а також здатністю організації до поступального розвитку без ризику виникнення кризових ситуацій [25]. Це стабільність фінансового стану підприємства, яка забезпечується достатньою часткою власного капіталу серед джерел фінансування. Належна частка власного капіталу означає, що зовнішні джерела фінансування залучаються підприємством лише у тих обсягах, які воно здатне своєчасно погасити. У такому разі короткострокові зобов'язання не повинні перевищувати розмір ліквідних активів.

Для отримання достовірної оцінки фінансової стійкості підприємства необхідно чітко розмежовувати фінансову стійкість від інших характеристик фінансового стану підприємства [11]. Це розмежування є необхідним, оскільки при комплексному оцінюванні фінансового стану підприємства одні й ті ж показники можуть бути включені як до коефіцієнтів фінансової стійкості, так і до інших груп фінансових показників, як от довгострокової ліквідності або платоспроможності. Безумовно, фінансова стійкість підприємства тісно пов'язана із його фінансовими можливостями на майбутнє, тобто перспективною платоспроможністю, утім при оцінюванні фінансової стійкості потрібно чітко розмежовувати їх показники.

Фінансова стійкість підприємства, ліквідність та платоспроможність є взаємопов'язаними і взаємозалежними показниками, що характеризують фінансовий стан підприємства. Ліквідність є важливою складовою фінансової стійкості. Високий рівень ліквідності свідчить про те, що підприємство має достатньо ресурсів для оперативного реагування на фінансові потреби, що виникають. Фінансова стійкість, у свою чергу, характеризується балансом між активами і пасивами підприємства, який забезпечує його безперервний розвиток та уникнення фінансових криз. Тому високий рівень ліквідності сприяє зниженню фінансових ризиків і зміцненню фінансової стійкості, оскільки забезпечує можливість швидко перетворювати активи в грошові кошти для покриття зобов'язань [60]. Однак, надмірно високий рівень ліквідності може свідчити про неефективне використання ресурсів, що негативно впливає на рентабельність підприємства.

Фінансова стійкість безпосередньо впливає на платоспроможність підприємства. Високий рівень фінансової стійкості забезпечує підприємству можливість не лише своєчасно виконувати свої зобов'язання, але й підтримувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі [22]. З іншого боку, недостатня фінансова стійкість може призвести до втрати платоспроможності, що в свою чергу загрожує підприємству банкрутством.

Таким чином, фінансова стійкість, ліквідність і платоспроможність є взаємозалежними аспектами фінансового стану підприємства. Забезпечення належного рівня ліквідності та платоспроможності сприяє підвищенню фінансової стійкості, яка є фундаментальною умовою для стабільного функціонування та розвитку підприємства в умовах ринкової економіки.

Взаємопов'язаними і взаємодоповнюючими характеристиками є також рентабельність і фінансова стійкість. Підтримання належного рівня рентабельності є необхідною умовою для забезпечення фінансової стійкості підприємства, оскільки саме через прибуткову діяльність підприємство має змогу збільшувати власний капітал і формувати резерви для покриття непередбачених витрат. З іншого боку, стійке фінансове становище створює

передумови для стабільного функціонування підприємства, що дозволяє зосередитися на підвищенні рентабельності через оптимізацію операційної діяльності та інвестування в розвиток [27].

Фінансова стійкість, яка забезпечується збалансованою структурою капіталу, дозволяє підприємству ефективно функціонувати в умовах ринкової нестабільності. Високий рівень фінансової стійкості знижує ризики банкрутства та втрати платоспроможності, що створює сприятливі умови для підтримання та підвищення рентабельності. Зокрема, стійке фінансове становище дозволяє підприємству залучати дешевші та вигідніші джерела фінансування, оптимізувати витрати на обслуговування боргу і спрямовувати більше коштів на виробничі та інноваційні проекти, що підвищують рентабельність [28].

Отже, значення фінансової стійкості для успішної діяльності будь-якого підприємства в кризових умовах та умовах невизначеності є надзвичайно важливим з огляду на її вплив на ключові характеристики фінансового стану підприємства, як от ліквідність, платоспроможність та рентабельність. Оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства необхідне не лише для внутрішніх користувачів інформації (менеджери, власники), але й для зовнішніх користувачів (інвесторів, постачальників, кредиторів та інших контрагентів).

Таким чином, фінансова стійкість є ключовим компонентом загальної стійкості підприємства, яка проявляється у стабільності фінансового стану, спроможності виконання зобов'язань перед кредиторами, бюджетом та власниками через збалансування власних і позикових фінансових ресурсів та забезпечувати сталий економічний розвиток. Її аналіз та оцінювання є критично важливою складовою ефективної діяльності підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища, оскільки саме фінансова стійкість визначає здатність підприємства протистояти зовнішнім викликам і загрозам.

1.2. Чинники впливу на фінансову стійкість суб'єкта господарювання

Сучасні умови функціонування підприємств в Україні є вкрай несприятливим і характеризуються негативним впливом численних викликів і загроз воєнного стану [30]. Велика кількість чинників впливу на фінансову стійкість варто систематизувати та класифікувати з метою обґрунтування своєчасних управлінських рішень щодо зміцнення фінансової стійкості підприємства в умовах війни.

Вагомість тих чи інших чинників для різних підприємств може бути різною в залежності від їх місця розташування, галузевої приналежності, розміру тощо. Одні вчені вважають, що ключовими чинниками є міцне ринкове становище підприємства, налагоджені економічні зв'язки з контрагентами, високий майновий і фінансовий потенціал та застосування прогресивних технологій. Інші дослідники відносять до таких чинників майновий стан підприємства, рівень адаптивності системи управління тощо [31].

Із теоретичної та практичної точки зору забезпечення фінансової стійкості підприємства є досить складним і комплексним завданням, адже на неї впливає надзвичайно велика кількість внутрішніх і зовнішніх чинників, умовний поділ найсуттєвіших із яких наведено на рис. 1.2.

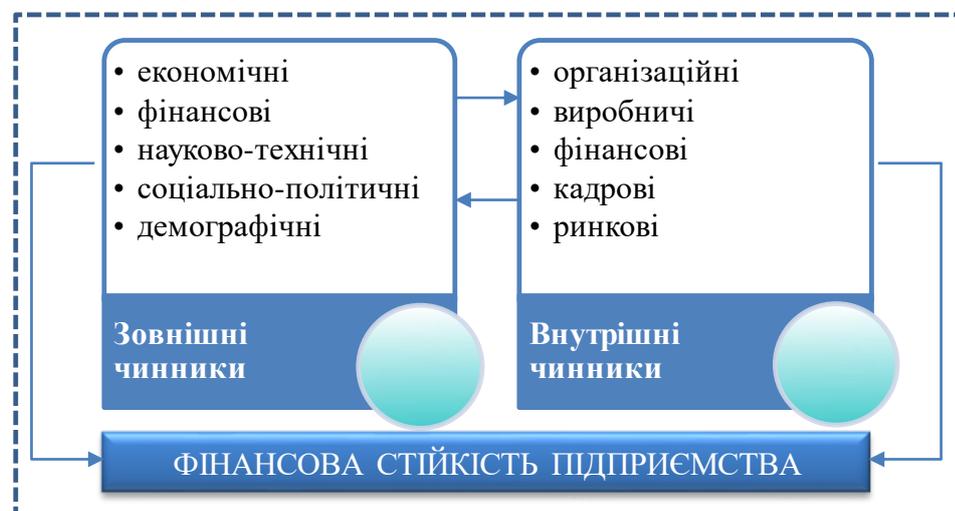

Рис. 1.2. Чинники впливу на фінансову стійкість підприємства

З точки зору можливості управлінського впливу простіше впливати на внутрішні чинники фінансової стійкості, тоді як вплив зовнішніх чинників можна виключно мінімізувати, адже вони виникають не безпосередньо внаслідок діяльності підприємства, а зумовлені загальним макроекономічним станом.

Розглянемо детальніше зовнішні чинники фінансової стійкості підприємства. Переважна більшість науковців вважає, що саме вплив економічних і фінансових чинників зовнішнього середовища є найвагомими, комплексна дія яких може створити загрозу фінансовій стійкості суб'єкта господарювання, створити суттєві проблеми із можливістю залучення достатнього обсягу фінансових ресурсів для ведення успішної виробничо-господарської діяльності, виконання зобов'язань, аж до можливості банкрутства й ліквідації.

Серед економічних чинників, які найсуттєвіше впливають в умовах сьогодення, можна виділити стадію економічного розвитку країни, що визначає загальний рівень економічної активності, впливає на попит і пропозицію на ринках. Так, в умовах війни відбулося падіння економічної активності, влогового внутрішнього продукту, рівня доходів населення, прибутовості підприємств, що негативно позначилося на їхній фінансовій стійкості. У такий період зростає дестабілізуючий вплив зростання вартості грошей через інфляцію, що визначає зниження купівельної спроможності споживачів, зростання витрат підприємства, і відповідно зменшення чистих фінансових результатів підприємств, які є основою самофінансування та фінансової стійкості.

Інвестиційний клімат у країні, також безпосередньо впливає на фінансову стійкість підприємств, адже наявність сприятливих умов для внутрішніх та зовнішніх інвестицій впливає на доступ до фінансових ресурсів та відповідно зміцнювати фінансовий потенціал підприємств. Разом з цим рівень розвитку фінансового ринку визначає доступність кредитних ресурсів та вартість залучення капіталу, що в Україні є суттєвою проблемою, адже рівень розвитку її фондового ринку є занадто низьким. Податкова політика також суттєво

впливає на чистий прибуток підприємства через рівень податкових зобов'язань [27].

Серед економічних чинників варто також виділити сезонні та циклічні коливання попиту та пропозиції на продукцію підприємства, що визначають кон'юнктуру ринку, а також рівень конкуренції впливає на цінову політику та стратегію підприємства [28].

Фінансові чинники зовнішнього середовища включають грошово-кредитну політику, яка визначає доступність кредитних ресурсів та рівень процентних ставок; валютну політику, що впливає на вартість імпортованих ресурсів та експортної виручки; рівень облікової ставки, яка впливає на вартість залучення кредитних ресурсів [40].

В числі науково-технічних чинників слід виділити загальний рівень розвитку науки і техніки, що визначає можливості впровадження новітніх технологій у виробництво; динаміку інноваційного процесу, яка впливає на конкурентоспроможність продукції підприємства [27]; міжнародне науково-технічне співробітництво, яке відкриває можливості для доступу до передових технологій та практик. Всі вони можуть або позитивно, або негативно впливати на фінансові результати діяльності підприємства і відповідно його фінансову стійкість.

В умовах сьогодення значний негативний вплив справляють соціально-політичні чинники, які охоплюють соціально-політичну стабільність, рівень зайнятості населення, законотворчу діяльність, регіональну та національну політику, антимонопольну політику та зовнішньоекономічну політику країни [46]. Вони визначають передбачуваність та стабільність умов ведення бізнесу, впливають на платоспроможність споживачів, на рівень попиту на продукцію підприємства, на доступ до ресурсів та ринків, на експортно-імпортовані операції підприємства тощо.

За безпрецедентного рівня зовнішньої та внутрішньої міграції населення, невідновних втрат трудових ресурсів внаслідок ведення воєнних дій, у сучасних умовах бізнес визначає їх як найвпливовіші фактори їх успішної

діяльності за останніми опитуваннями (рис. 1.3). За даними опитування Міністерства економіки України саме мобілізація (67%) та міграційні процеси (54%), на думку представників бізнесу, є основними каталізаторами браку робочої сили в Україні на початку 2024 року [50].

Рис. 1.3. Найвагоміші чинники впливу на фінансову стійкість підприємств в Україні у 2024 році за результатами опитування Міністерства економіки України

Як правило, зовнішні чинники впливають на фінансову стійкість підприємства опосередковано через вплив на внутрішні чинники фінансової стійкості. Своєю чергою протидія внутрішнім чинникам, які безпосередньо залежать від діяльності суб'єкта господарювання, залежить від ефективності управління на підприємстві.

Систематизація внутрішніх чинників впливу на фінансову стійкість підприємства наведена на рис. 1.4.

Серед інших важливим фактором при визначенні загальної стратегії діяльності підприємства є стадія життєвого циклу. Правильно обрана стратегія розвитку в майбутньому може забезпечити необхідний розмір фінансових ресурсів та їх приріст, що значно впливає на рівень фінансової стійкості підприємства. Тому одним із основних завдань при забезпеченні фінансової стійкості підприємства є виявлення оптимального співвідношення між власними і позиковими фінансовими ресурсами. Для підприємств різних

галузей економіки таке співвідношення може відрізнятись, проте залишається загальним постулатом те, що надмірне перевищення частки позикових фінансових ресурсів може призвести до зниження платоспроможності, фінансової незалежності та рівня фінансової стійкості підприємства [52].

Рис. 1.4. Систематизація внутрішніх чинників фінансової стійкості підприємства

Зазвичай із урахуванням дії зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих чинників в умовах кризи й невизначеності для забезпечення фінансової стійкості розробляються комплексні заходи з метою підтримки платоспроможності підприємства, виходячи з того, що головним складником фінансової стійкості будь-якого підприємства є його господарська незалежність. Таким чином, можна виділити два принципово відмінні підходи

до фінансування, економічного розвитку і забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання:

1. Підприємство діє виключно за рахунок власних коштів, не залучаючи кредитні ресурси. У такому випадку фінансова стійкість вважається високою, оскільки підприємство незалежне від кредитних ресурсів та пов'язаних з ними зобов'язань. Однак ця незалежність може обмежити можливості підприємства до динамічного розвитку та розширення.

2. Використання значних позикових коштів. У цьому випадку підприємство може швидко розвиватися, але це призводить до загроз. По-перше, це може підірвати фінансову стабільність підприємства, а по-друге, у випадку нерентабельності це може спричинити значні збитки.

Важливо відзначити, що зовнішні та внутрішні чинники взаємопов'язані, але їх вплив на фінансову стійкість підприємства може бути різним, тобто деякі можуть впливати негативно, а інші – позитивно. Таким чином, позитивний вплив одного фактора може бути скомпенсований або повністю скомпрометований негативним впливом іншого, який є більш вагомим.

Отже, одним із ключових показників ефективності та стабільності функціонування підприємства є його фінансова стійкість, яку визначають чинники як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Комплексний вплив цих чинників на фінансову стійкість підприємства залежить від обраної стратегії діяльності та управління, галузі господарювання підприємства, стадії його життєвого циклу, а також від загального рівня економічного розвитку країни, обраної внутрішньої та зовнішньої політики, а також інших соціально-політичних та економічних факторів.

Підприємства, які досягли стійкого рівня фінансової стійкості, стають менш залежними від коливань ринкової кон'юнктури та значно знижують ризик банкрутства. Отже, для кожного підприємства важливо розробляти ефективну систему моніторингу фінансової стійкості та урахувати основні чинники, які впливають на її рівень.

1.3. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства

У сучасних дослідженнях фінансова стійкість підприємства розглядається як ключовий аспект його функціонування, вимірювання якого потребує використання різноманітних методичних підходів. Оцінювання фінансової стійкості є складним завданням, оскільки вона включає аналіз різноманітних економічних, фінансових та організаційних показників діяльності підприємства.

Оскільки фінансова стійкість є однією з найважливіших узагальнюючих характеристик фінансового стану підприємства, передумовою її аналізу є оцінювання фінансового стану та результативності діяльності підприємства за допомогою системи абсолютних та відносних показників, розрахованих на основі даних фінансової звітності.

Основною метою аналізу фінансової стійкості є оцінка здатності підприємства протистояти дестабілізуючому впливу непередбачуваних негативних чинників, що можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми. Цей аналіз спрямований на визначення його можливості здійснювати господарську діяльність та отримувати прибуток в умовах економічної невизначеності, а також оцінку ймовірності збереження такого стану на майбутнє [33].

Важливо відзначити, що основним джерелом інформації для проведення аналізу та оцінювання фінансової стійкості підприємства є його фінансова звітність із узагальненою інформацією про фінансове становище та діяльність підприємства, а також зміни у цих показниках протягом звітного періоду [11].

Один із методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості полягає в аналізі фінансових звітів підприємства. Цей підхід базується на вивченні фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, фінансова стабільність та ефективність використання активів. За іншим підходом використовуються різноманітні моделі й методи фінансового аналізу, такі як аналіз коефіцієнтів, дискримінантний аналіз, аналіз часових рядів та інші. Ці

методи дозволяють здійснювати комплексну оцінку фінансового стану підприємства з використанням статистичних та математичних підходів. Крім того, методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості можуть включати в себе порівняльний аналіз з іншими підприємствами відповідної галузі та розгляд економічного середовища, в якому діє підприємство.

Загальний підхід до оцінювання фінансової стійкості полягає у комбінуванні різних методів та підходів з метою отримання об'єктивної та комплексної оцінки рівня фінансової стійкості підприємства.

Найчастіше оцінювання фінансової стійкості здійснюється за допомогою коефіцієнтного аналізу й розрахунку комплексу відносних показників, які надають всебічну оцінку діяльності підприємства. Зазвичай обрані коефіцієнти мають певні нормативні чи середні значення, порівняння з якими дає змогу оцінити рівень фінансової стійкості. Вона вважається незадовільною, якщо значення коефіцієнтів нижчі або вищі за нормативні (в залежності від того чи стимулятором, чи дестимулятором є обраний показник) [47].

Дослідження фінансової стійкості спрямоване на відображення наявності або відсутності у підприємства можливостей для привернення додаткових позикових ресурсів та здатність до виплати поточних зобов'язань за рахунок різних рівнів ліквідних активів [4]. Найбільш повно фінансова стійкість може бути виявлена шляхом аналізу балансу між активами та пасивами. При відповідності активів і пасивів за термінами та циклами створюється рівновага між припливом та відтоком грошових коштів, що, в свою чергу, забезпечує платоспроможність підприємства та його фінансову стійкість. З цього випливає, що аналіз фінансової рівноваги між активами та пасивами є основою для оцінки фінансової стійкості підприємства, його ліквідності та платоспроможності.

Найбільш вживані відносні показники фінансової стійкості підприємства, наведено на рисунку 1.5.

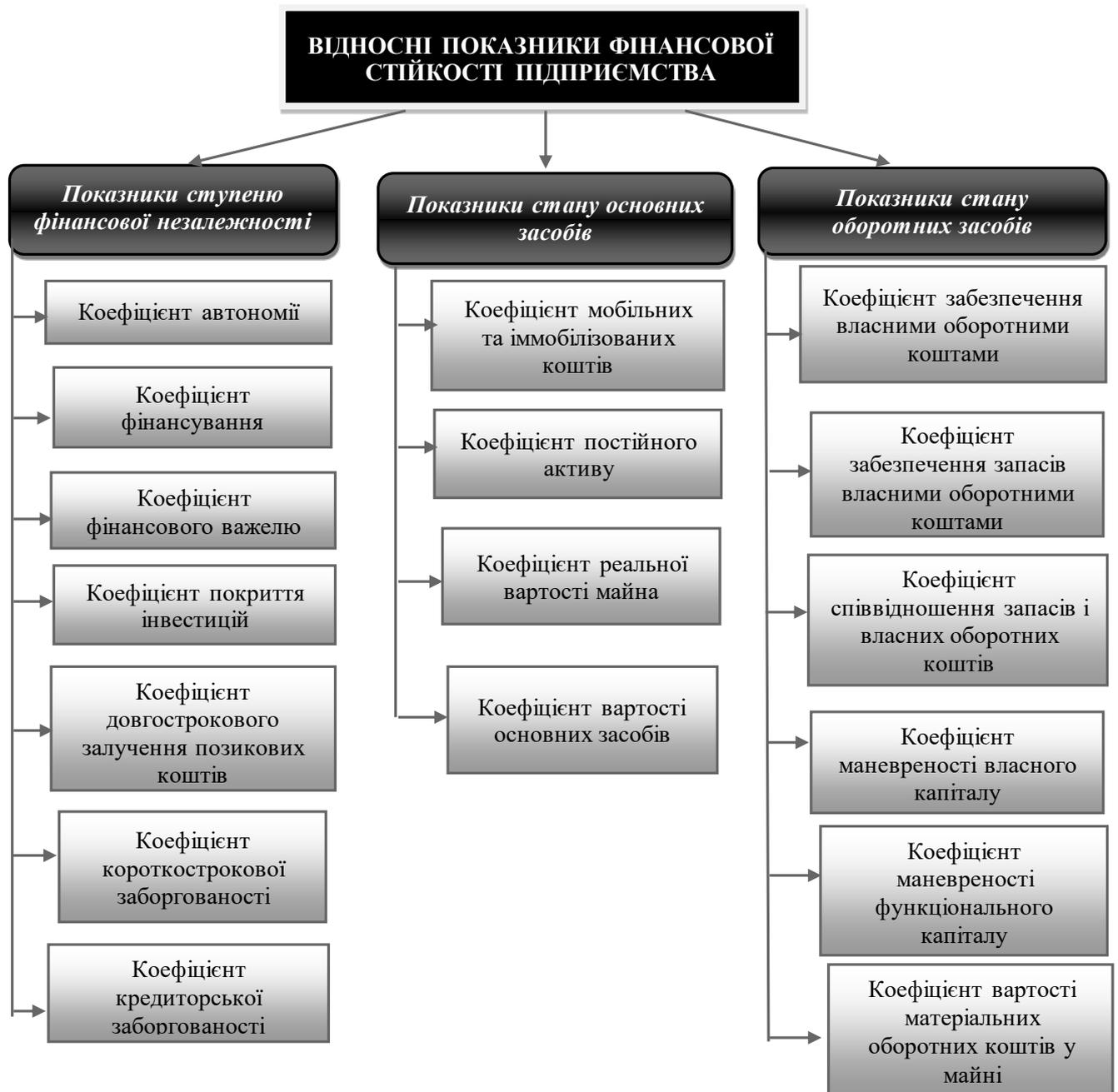

Рис. 1.5. Відносні показники фінансової стійкості підприємства

Методика розрахунку й характеристика кожного з основних показників фінансової стійкості підприємства представлена у табл. 1.2.

Найважливішим серед зазначених показників є коефіцієнт автономії, аналіз якого варто здійснювати з позиції, що загальна сума заборгованості підприємства не повинна перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто джерела фінансування підприємства мають бути хоча б на 50 % сформовані за рахунок власних коштів.

Таблиця 1.2

Методика розрахунку показників фінансової стійкості підприємства

Назва показника	Формула розрахунку и умовні позначення	Економічний зміст	Позитивна тенденція (нормативне значення)
1	2	3	4
1. Наявність власних коштів підприємства в обороті (В)	$V = BK - HA$, де BK – власний капітал, тис. грн.; HA - оборотні активи, тис. грн.	Показує, яка частина іммобілізованих активів забезпечена власним капіталом	Збільшення
2. Коефіцієнт фінансової стійкості (коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності) ($K_{\Phi C}$)	$K_{\Phi C} = (BK + ДЗ) / A$, де BK – власний капітал, тис. грн.; ДЗ – довгострокові зобов'язання, тис. грн.; А – активи підприємства (валюта балансу), тис. грн.	Показує, яка частина активів забезпечена стабільним джерелом фінансування	Збільшення $\geq 0,7$
3. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності, концентрації власного капіталу), ($K_{\Phi A}$)	$K_{\Phi A} = BK / A$, де BK – власний капітал, тис. грн.; А – активи підприємства (валюта балансу), тис. грн.	Питома вага власного капіталу підприємства в загальній вартості засобів, інвестованих в його діяльність	Збільшення $K_{\Phi A} \geq 0,5$
4. Коефіцієнт фінансової залежності ($K_{\Phi 3}$)	$K_{\Phi 3} = A / BK$, де BK – власний капітал, тис. грн.; А – активи підприємства (валюта балансу), тис. грн.	Показує, скільки одиниць активів припадає на одиницю власних коштів	Зменшення $K_{\Phi 3} \leq 2$
5. Коефіцієнт фінансового ризику (коефіцієнт фін. левериджу) ($K_{\Phi P}$)	$K_{\Phi P} = 3 / BK$, де 33 – загальні зобов'язання, тис. грн.; BK – власний капітал, тис. грн.	Показує, скільки одиниць зобов'язань припадає на одиницю власних коштів підприємства	Зменшення. Оптимальне значення $K_{\Phi P} < 0,5$. Критичне значення $K_{\Phi P} = 1$
6. Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_M)	$K_M = BOK / BK$, де BOK – власний оборотний капітал, тис. грн.; BK – власний капітал, тис. грн.	Показує, яка частина власного оборотного капіталу знаходиться в обороті, тобто в тій формі, яка дозволить вільно маневрувати цими засобами, а яка капіталізована	Збільшення $K_M \geq 0,5$
7. Коефіцієнт забезпеченості (покриття) запасів (K_{33})	$K_{33} = BOK / 3$, де BOK – власний оборотний капітал, тис. грн.; 3 – товарно-матеріальні запаси підприємства, тис. грн.	Показує забезпеченість підприємства власними джерелами коштів для формування товарно-матеріальних засобів	$K_{33} > 0,8$
8. Коефіцієнт заборгованості (K_3)	$K_3 = ПЗ / BK$, де ПЗ – поточні зобов'язання, тис. грн.; BK – власний капітал, тис. грн.	Показує, яка сума поточних зобов'язань покривається власним капіталом підприємства	$K_3 < 1$
9. Коефіцієнт покриття боргів власним капіталом (фінансування) ($K_{\Pi B}$)	$K_{\Pi B} = BK / 33$, де BK – власний капітал, тис. грн.; 33 – загальні зобов'язання, тис. грн.	Показує скільки одиниць власного капіталу припадає на одну одиницю загальних зобов'язань	Збільшення $K_{\Pi B} \geq 1$
10. Коефіцієнт концентрації залучених коштів (K_{K3K})	$K_{K3K} = 33 / A$, де 33 – загальні зобов'язання, тис. грн.; А – активи підприємства (валюта балансу), тис. грн.	Питома вага запозиченого капіталу підприємства в загальній вартості засобів, інвестованих в його діяльність	Зменшення $K_{K3K} \leq 0,5$
11. Коефіцієнт поточної (короткострокової) заборгованості у загальних активах ($K_{\Pi 3^A}$)	$K_{\Pi 3^A} = ПЗ / A$, де ПЗ – поточні зобов'язання, тис. грн.; А – активи підприємства (валюта балансу), тис. грн.	Характеризує питому вагу короткострокової заборгованості підприємства в загальній сумі усіх джерел коштів	Зменшення

Продовження табл. 1.2

1	2	3	4
5.12. Коефіцієнт поточної (короткострокової) заборгованості у загальній заборгованості ($K_{ПЗ}^{33}$)	$K_{ПЗ}^{33} = ПЗ / ЗЗ$, де ПЗ – поточні зобов'язання, тис. грн. З – загальні зобов'язання, тис. грн.	Характеризує питому вагу короткострокової заборгованості підприємства в загальній сумі усієї заборгованості	-
5.13. Коефіцієнт інвестування (K_I)	$K_I = ВК / НА$, де ВК – власний капітал, тис. грн.; НА – вартість необоротних активів підприємства.	Характеризує, яка частка необоротних активів фінансується за рахунок власного капіталу	Збільшення ≥ 1
5.14. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень ($K_{СП}$)	$K_{СП} = ДЗ / НА$, де ДЗ – довгострокові зобов'язання, тис. грн.; НА – необоротні активи, тис. грн.	Показує, яка частина основних та інших необоротних активів профінансована зовнішніми інвесторами, тобто в деякій мірі належить їм, а не власникам підприємства	Збільшення
5.15. Коефіцієнт довгострокового залучення запозичених коштів ($K_{ДЗ}$)	$K_{ДЗ} = ДЗ / (ВК + ДЗ)$, де ДЗ – довгострокові зобов'язання, тис. грн.; ВК – власний капітал, тис. грн.	Показує питому вагу довгострокових зобов'язань в складі стабільних джерел фінансування	Зменшення
5.16. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел ($K_{НК}$)	$K_{НК} = ВК / (ВК + ДЗ)$, де ВК – власний капітал, тис. грн.; ДЗ – довгострокові зобов'язання, тис. грн.	Показує питому вагу власного капіталу в складі стабільних джерел фінансування	Збільшення $K_{НК} \geq 0,6$
5.17. Коефіцієнт забезпеченості товарів ($K_{ЗТ}$)	$K_{ЗТ} = ВОК / Т$, де ВОК – власний оборотний капітал, тис. грн.; Т – товари, тис. грн.	Показує забезпеченість підприємства власними джерелами коштів для купівлі товарів	$K_{ЗТ} > 0,5$
5.18. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів (основних виробничих фондів) у майні підприємства ($K_{ОВФ}$)	$K_{ОВФ} = (ОВФ + С_A) / А$, де ОВФ – вартість основних виробничих засобів підприємства (на кін. року), тис. грн.; S_A - сума накопиченої амортизації, тис. грн.; А - вартість майна підприємства (активи), тис. грн.	Показує реальну вартість основних засобів у загальній вартості усього майна підприємства	Збільшення 0,3–0,5 $K_{ОВФ} > 0,3$
5.19. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів та запасів у майні підприємства ($K_{ОВФЗ}$)	$K_{ОВФЗ} = (ОВФ + С_A + З) / А$, де ОВФ – вартість основних виробничих засобів підприємства (на кін. року), тис. грн.; S_A - сума накопиченої амортизації, тис. грн.; З – запаси підприємства; А - вартість майна підприємства (активи), тис. грн.	Показує реальну вартість основних засобів та запасів підприємства у загальній вартості усього його майна	$K_{ОВФЗ} > 0,8$
5.20. Коефіцієнт поточної заборгованості кредиторам ($K_{ПЗК}$)	$K_{ПЗК} = ПЗК / А$, де - ПЗК - поточна заборгованість кредиторам, тис. грн. А - вартість майна підприємства (активи), тис. грн.	Показує, яка частка майна підприємства в короткостроковому періоді належить його кредиторам	Зменшення
5.21. Коефіцієнт поточної заборгованості акціонерам ($K_{ПЗА}$)	$K_{ПЗА} = ПЗА / А$, де - ПЗК поточна заборгованість перед акціонерами, тис. грн. А - вартість майна підприємства (активи), тис. грн.	Показує, яка частка майна підприємства в короткостроковому періоді фінансується його акціонерами	Зменшення

* складено автором за результатами узагальнення джерел [4-29]

Також поряд з коефіцієнтним методом аналізу фінансової стійкості підприємства використовується інтегральний метод, який дає змогу отримати інтегральну оцінку рівня фінансової стійкості. Його можна застосовувати в умовах економічної кризи, коли зв'язки підприємства з контрагентами порушені і відбувається процес налагодження ним нових зв'язків з партнерами, зацікавлених у достатній фінансовій стійкості [59].

З цією метою розраховується узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості підприємства (Φ_c), який розраховується за формулою 1.1.

$$\Phi_c = \frac{1+2*K_{дсз}^1 + K_{ззвок}^1 + 1 \div K_{фв}^1 + K_{рвм}^1 + K_{па}^1}{1+2*K_{дсз}^0 + K_{ззвок}^0 + 1 \div K_{фв}^0 + K_{рвм}^0 + K_{па}^0}, \quad (1.1)$$

де $K_{дсз}^1$, $K_{дсз}^0$ – коефіцієнт довгострокового залучення позикових фінансових ресурсів у звітному та попередньому періодах;

$K_{ззвок}^1$, $K_{ззвок}^0$ – коефіцієнт забезпечення запасів власним оборотним капіталом у звітному та попередньому періодах;

$K_{фв}^1$, $K_{фв}^0$ – коефіцієнт фінансового важелю у звітному та попередньому періодах;

$K_{рвм}^1$, $K_{рвм}^0$ – коефіцієнт реальної вартості майна у звітному та попередньому періодах;

$K_{па}^1$, $K_{па}^0$ – коефіцієнт постійних активів у звітному та попередньому періодах.

На відміну від попередніх підходів інтегральний дає змогу оцінити взаємовплив і взаємозалежність різних характеристик фінансового стану на рівень фінансової стійкості підприємства. Якщо узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості підприємства більше за 0, то спостерігається позитивна тенденція зміни фінансової стійкості підприємства, якщо ж його значення від'ємне, то рівень фінансової стійкості підприємства знижується.

Основною перевагою цього підходу є можливість своєчасного виявлення негативних тенденцій зміни фінансової стійкості та усунення або нейтралізація причин такої ситуації [59].

Безумовно найпоширенішим методом оцінювання фінансової стійкості є розрахунок абсолютних показників покриття запасів джерелами фінансування підприємства для визначення типу фінансової стійкості.

Для характеристики наявності джерел фінансування запасів виділяють три основних показники.

1. Наявність власних коштів (В) – визначається як різниця між власним капіталом та необоротними активами підприємства [15]:

$$B = BK - HA, \quad (1.2)$$

2. Наявність власних та довгострокових позикових коштів (ВД) – визначається збільшенням попереднього показника на суму довгострокових зобов'язань (ДЗ) [15]:

$$BD = B + DZ, \quad (1.3)$$

3. Наявність загальних коштів (ЗК) – визначається збільшенням попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків (КК) [15]:

$$ZK = BD + KK \quad (1.4)$$

Трьом показникам наявності джерел фінансування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами їх фінансування [15]:

– надлишок (+) чи нестача (–) власних оборотних коштів для формування запасів, який визначається за формулою:

$$\Phi^B = B - Зп, \quad (1.5)$$

де $Зп$ – запаси підприємства;

– надлишок (+) чи нестача (–) власних і довгострокових джерел формування запасів, що визначається за формулою:

$$\Phi^{ВД} = ВД - Зп, \quad (1.6)$$

– надлишок (+) чи нестача (–) загальної величини основних джерел формування запасів:

$$\Phi^{ЗК} = ЗК - Зп, \quad (1.7)$$

У залежності від значення цих показників відносно нуля формують трикомпонентний показник фінансової стійкості, за значенням якого виділяють чотири типи фінансової стійкості: абсолютна фінансова стійкість, нормальна фінансова стійкість, нестійкий фінансовий стан та критичний фінансовий стан (табл. 1.3) [15].

$$S_{(\Phi)} = \{S1 (\pm \Phi^В), S2 (\pm \Phi^{ВД}), S3 (\pm \Phi^{ЗК})\}, \quad (1.8)$$

$$S_{(\Phi)} = \begin{cases} 1, \text{ якщо } \Phi \geq 0; \\ 0, \text{ якщо } \Phi < 0. \end{cases}$$

Таблиця 1.3

Зведена таблиця показників за типами фінансової стійкості

Показник	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійке становище	Кризове становище
$\Phi^В = В - Зп$	$\Phi^В > 0$	$\Phi^В < 0$	$\Phi^В < 0$	$\Phi^В < 0$
$\Phi^{ВД} = ВД - Зп$	$\Phi^{ВД} > 0$	$\Phi^{ВД} > 0$	$\Phi^{ВД} < 0$	$\Phi^{ВД} < 0$
$\Phi^{ЗК} = ЗК - Зп$	$\Phi^{ЗК} > 0$	$\Phi^{ЗК} > 0$	$\Phi^{ЗК} > 0$	$\Phi^{ЗК} < 0$

Таким чином, велика кількість показників для визначення фінансової стійкості підприємства свідчить про багатогранність цього поняття і про можливість для подальшого вивчення цього явища.

У процесі аналізу показників фінансової стійкості легко визначити проблемні моменти в діяльності окремого підприємства для їх швидкого усунення. Дані показники становлять інтерес не лише для власників підприємства, а й для його потенційних кредиторів та інвесторів, адже вони є індикатором надійності підприємства у якості позичальника. Тому на кожному підприємстві необхідно формувати ефективну систему моніторингу фінансової стійкості для своєчасного виявлення проблемних зон у діяльності підприємства.

Отже, у першому розділі дипломної роботи розглянуто комплекс питань, пов'язаних із дослідженням фінансової стійкості підприємства, методики й показників її оцінювання.

Розкрито сутність фінансової стійкості підприємства, визначено відмінності в сучасних її трактуваннях та узагальнено існуючі підходи до визначення цієї категорії. Узагальнено, що фінансова стійкість підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства, яка відображає такий його фінансовий стан, при якому досягається фінансова незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, забезпечується його платоспроможність та сталий розвиток. Охарактеризовано типи фінансової стійкості підприємства з огляду на його фінансову спроможність та фінансову стабільність.

Систематизовано чинники фінансової стійкості підприємства (внутрішні й зовнішні), рівень комплексного впливу яких залежить від обраної стратегії фінансування підприємства, галузі господарювання, стадії життєвого циклу, а також від загального рівня економічного розвитку країни та інших факторів.

З'ясовано особливості забезпечення фінансової стійкості підприємства з урахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників, що здійснюють постійний вплив на неї.

Виділено основні методи та охарактеризовано ключові показники оцінювання фінансової стійкості підприємства. Доведено, що існуюче різноманіття показників фінансової стійкості при їх комплексному використанні дасть змогу отримати більш точний результат у оцінюванні фінансової незалежності та перспектив фінансування підприємства.

Таким чином, умови воєнного стану та погіршення фінансового стану значної частини підприємств потребують впровадження систематичного оцінювання фінансової стійкості з використанням різноманітних методичних підходів, комплексного всебічного аналізу ключових показників фінансового стану та моніторингу чинників, що спрявляють дестабілізуючий вплив на стабільну виробничо-господарську діяльність підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «РОБЕР БОШ ЛТД»

2.1. Загальна характеристика діяльності й майнового потенціалу ТОВ «Робер Бош Лтд»

Оцінювання фінансової стійкості підприємства виконується на матеріалах німецької групи компаній BOSCH, яка є одним з світових лідерів у сфері виробництва та реалізації автомобільних та промислових технологій. До її структури входить близько 440 дочірніх підприємств, розташованих у 150 країнах світу. Головний офіс компанії BOSCH знаходиться у Німеччині, у місті Герлінгем, а в Україні компанія BOSCH функціонує під офіційною юридичною назвою ТОВ «Роберт Бош Лтд». У таблиці 2.1 наведено коротку характеристику ТОВ «Роберт Бош Лтд» як юридичної особи – суб'єкта господарювання.

Таблиця 2.1

Організаційно-правова характеристика ТОВ «Роберт Бош Лтд»

№	Найменування	Характеристика
1	2	3
1	Повна назва підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю «Роберт Бош Лтд»
3	Скорочена назва підприємства	ТОВ «Роберт Бош Лтд»
4	ЄДРПОУ	14347262
5	Дата реєстрації	21.01.1993
6	Місцезнаходження юридичної особи	Україна, 02152, місто Київ, проспект Павла Тичини, будинок 1В, офіс А701
7	Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
8	Форма власності	Приватна
9	Керівник	Бульда Віталій Олексійович
10	Перелік засновників юридичної особи	Компанія «Роберт Бош АГ» Адреса засновника: Австрія, 1110, Голлнергассе 15-17, 1030, Відень Компанія «Роберт Бош ГМБХ» Адреса засновника: Німеччина, Роберт Бош плац, 1, 70839, Герлінген-Щиллерхохе

Продовження табл. 2.1

1	2	3
11	Вид економічної діяльності (основний)	46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку й зображення
12	Додаткові види діяльності	29.32 Виробництво інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів 45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів 47.19 Інші види роздрібно́ї торгівлі в неспеціалізованих магазинах 63.99 Надання інших інформаційних послуг, н.в.і.у. 73.20 Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки
13	Веб-сторінка	www.bosh.ua

Філії ТОВ «Роберт Бош Лтд» відкриті у кількох регіонах України, а саме у Львові, Одесі та Дніпрі. Сумарні річні обсяги продажу в Україні цієї компанії перевищують 130 млн. євро. На території України ТОВ «Роберт Бош Лтд» займається виключно оптовою реалізацією оригінальної продукції бренду BOSCH, тоді як виробництво продукції здійснюється за кордоном на виробничих потужностях компанії BOSCH. У 2021 році стало відомо про плани вищого керівництва компанії щодо інвестування у будівництво виробничого заводу на території України. Це дозволить компанії наблизитися до потенційних споживачів, оперативніше реагувати на їх запити та забезпечити швидку доставку продукції.

В Україні поточне керівництво ТОВ «Роберт Бош Лтд» здійснюється директором, з яким укладено контракт терміном на 5 років. Він підзвітний головному офісу компанії BOSCH та відповідає за реалізацію загальної стратегії. На рисунку 2.1 представлено організаційну структуру управління ТОВ «Роберт Бош Лтд», яка включає дві основні частини: одна відповідає за управління основними бізнес-процесами товариства (логістикою, бухгалтерським та фінансовим обліком, управлінням персоналом тощо), інша займається безпосередньо реалізацією продукції, що генерує основні доходи товариства. Керуюча компанія знаходиться у Німеччині, якій

підпорядковується керівництво української дочірньої компанії ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ТОВ «Роберт Бош ЛТД»

активно розвиває свою торговельну мережу та сервісне обслуговування. Зокрема, у Львівській області відкрито сервісний центр з відновлення стартерів, а в місті Київ відкрито фірмовий сервісний центр з ремонту електроінструментів. На базі провідних університетів Києва, Львова, Харкова та Одеси функціонують навчальні центри «Академії BOSCH», де здійснюється навчання і підвищення кваліфікації співробітників ТОВ «Роберт Бош Лтд». Підприємство активно інвестує у матеріально-технічну базу, маркетинг, розвиток та навчання персоналу. ТОВ «Роберт Бош Лтд» постійно розширює асортимент продукції, випускає новинки, покращує якість продукції, підвищує її якісні та технічні характеристики, впроваджує новітні досягнення науки та техніки, що сприяє зменшенню витрат і підвищенню конкурентоспроможності, а також реалізує інноваційні рішення.

Відповідно, ТОВ «Роберт Бош Лтд» пропонує широкий асортимент товарів та послуг для різних категорій споживачів. Клієнтами компанії є як індивідуальні споживачі, які купують продукцію BOSCH для особистого використання, так і великі промислові підприємства, які потребують продукції промислового призначення. Реалізація продукції ТОВ «Роберт Бош Лтд» здійснюється через дилерів і спеціалізується на оптових продажах.

Продукція ТОВ «Роберт Бош Лтд» представлена у всіх регіонах України та широко доступна у мережах магазинів, що спеціалізуються на продажу електроніки та побутової техніки. Зокрема, асортиментні групи ТОВ «Роберт Бош Лтд» представлені у великих магазинах, таких як «Фокстрот», «Комфі», «Ельдорадо», «Техномаркет», «Техноточка», «Світ Електроніки», «Техноленд» та інших.

Отже, ТОВ «Роберт Бош Лтд» є відомим підприємством, що займається реалізацією електроінструментів, побутової техніки та автозапчастин під брендом BOSCH. Це дочірнє підприємство німецької компанії BOSCH. Головний офіс ТОВ «Роберт Бош Лтд» розташований у Києві, а філії відкриті у Львові, Одесі та Харкові. Продукція компанії поширена по всій території України. Виробництво здійснюється за кордоном, а в Україну поставляється вже готова продукція для реалізації.

Для оцінювання фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд» на початковому етапі необхідно проаналізувати його майновий потенціал, адже від величини, структури та стану майна залежать обсяги діяльності підприємства, його ліквідність, платоспроможність, а отже й фінансова стійкість.

Для проведення аналізу структури майна ТОВ «Роберт Бош Лтд» та визначення динаміки основних фінансово-економічних показників було здійснено аналіз агрегованого балансу підприємства за 2020-2022 рр. (табл. 2.2). За отриманими даними вартість майна ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2021 році зросла на 264418 тис. грн, що становить 37,58% порівняно з 2020 роком. У 2022 році ця тенденція продовжилася, і зростання склало 113089 тис. грн, або 11,68% порівняно з попереднім роком.

Таблиця 2.2

Агрегований баланс ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

АКТИВ	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2021 р до 2020 р		Темп зрост., %	Відхилення (+;-) 2022 р до 2021 р.		Темп зрост., %
	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Суми, тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %		Суми, тис. грн.	Пит. вазі, %	
1. Необоротні активи	66765	9,49	65411	6,76	71219	6,59	-1354	-2,73	97,97	5808	-0,17	108,88
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи	52424	7,45	50372	5,20	51363	4,75	-2052	-2,25	96,09	991	-0,45	101,97
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
1.3. Відстрочені податкові активи	14305	2,03	14768	1,53	19856	1,84	463	-0,51	103,24	5088	0,31	134,45
1.4. Інші необоротні активи	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
2. Оборотні активи	636871	90,51	902643	93,24	1009924	93,41	265772	2,73	141,73	107281	0,17	111,89
2.1. Запаси	307993	43,77	234143	24,19	333232	30,82	-73850	-19,58	76,02	99089	6,64	142,32
2.2. Дебіторська заборгованість	197024	28,00	231161	23,88	306638	28,36	34137	-4,12	117,33	75477	4,48	132,65
2.3. Грошові кошти	123266	17,52	414369	42,80	359104	33,22	291103	25,29	336,16	-55265	-9,59	86,66
2.4. Витрати майбутніх пер.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	#ДЕЛ/0!	0	0,00	-
2.5. Інші оборотні активи	8588	1,22	22970	2,37	10950	1,01	14382	1,15	267,47	-12020	-1,36	47,67
3. Необоротні активи, утримувані для продажу	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього майна	703636	100,00	968054	100,00	1081143	100,00	264418	0,00	137,58	113089	0,00	111,68
ПАСИВ												
1. Власний капітал	521870	74,17	652473	67,40	843005	77,97	130603	-6,77	125,03	190532	10,57	129,20
2. Довгострокові зобов'язання	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
3. Поточні зобов'язання	181766	25,83	315581	32,60	238138	22,03	133815	6,77	173,62	-77443	-10,57	75,46
3.1. Короткострокові кредити банку	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
3.2. Кредиторська заборгованість	156827	22,29	283301	29,26	219549	20,31	126474	6,98	180,65	-63752	-8,96	77,50
3.3. Інші поточні зобов'язання	24939	3,54	32280	3,33	18589	1,72	7341	-0,21	129,44	-13691	-1,62	57,59
Всього капіталу	703636	100,00	968054	100,00	1081143	100,00	264418	0,00	137,58	113089	0,00	111,68

Динаміка зростання вартості майна ТОВ «Роберт Бош Лтд» наведена на рисунку 2.2.

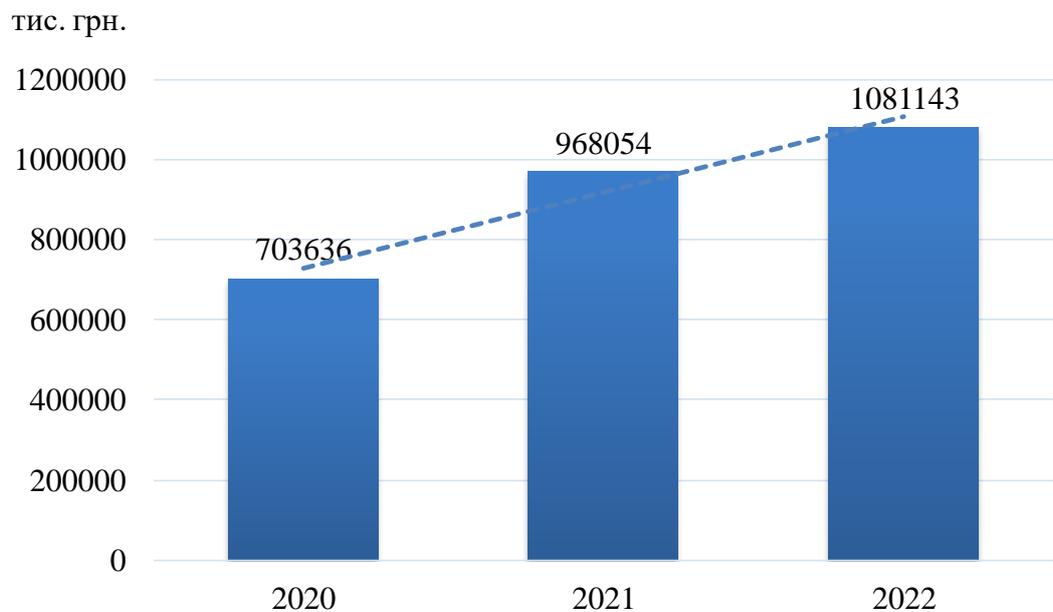

Рис. 2.2. Динаміка вартості майна ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

Зростання вартості майна ТОВ «Роберт Бош Лтд» відбувалося за рахунок збільшення як оборотних, так і необоротних активів. У 2020 році вартість необоротних активів становила 66765 тис. грн, а в 2021 році відбулося незначне зменшення на 1354 тис. грн. Проте, у 2022 році ситуація кардинально змінилася, і необоротні активи зросли на 5808 тис. грн або 8,88%, досягнувши 71219 тис. грн. Водночас питома вага необоротних активів зменшувалася, що свідчить про більш високі темпи зростання оборотних активів порівняно з необоротними. За аналізований період частка необоротних активів знизилася з 9,49% до 6,59%. На рисунку 2.3 наведено структуру активів ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Для порівняння, темпи зростання оборотних активів у 2022 році становили 11,89% порівняно з попереднім роком, тоді як необоротні активи зросли на 8,88% за той самий період. Такі зміни призвели до значного збільшення частки оборотних активів у питомій вазі, перевищивши частку необоротних активів.

Рис. 2.3. Структура активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

Майно ТОВ «Роберт Бош Лтд» фінансується як за рахунок власного капіталу, так і за рахунок поточних зобов'язань. Довгострокові зобов'язання протягом аналізованого періоду були відсутні, що означає, що товариство не використовувало їх для фінансування своєї діяльності.

Основну частку капіталу становить власний капітал. У 2020 році його розмір складав 521870 тис. грн., а у 2021 році він збільшився на 130603 тис. грн., що становить 25,03% порівняно з попереднім роком. Проте частка власного капіталу в питомій вазі за цей період зменшилася на 6,77%, що свідчить про вищі темпи зростання поточних зобов'язань у 2021 році. У 2022 році сума власного капіталу зросла на 190532 тис. грн., або 29,2% порівняно з попереднім роком. На відміну від попереднього періоду, у 2022 році власний капітал збільшився і в питомій вазі на 10,57%. Під час воєнного періоду ТОВ «Роберт Бош Лтд» відмовилося від реалізації окремих інвестиційних проєктів, що призвело до зменшення залучення позикових коштів.

На рис. 2.4 наведено структуру капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд».

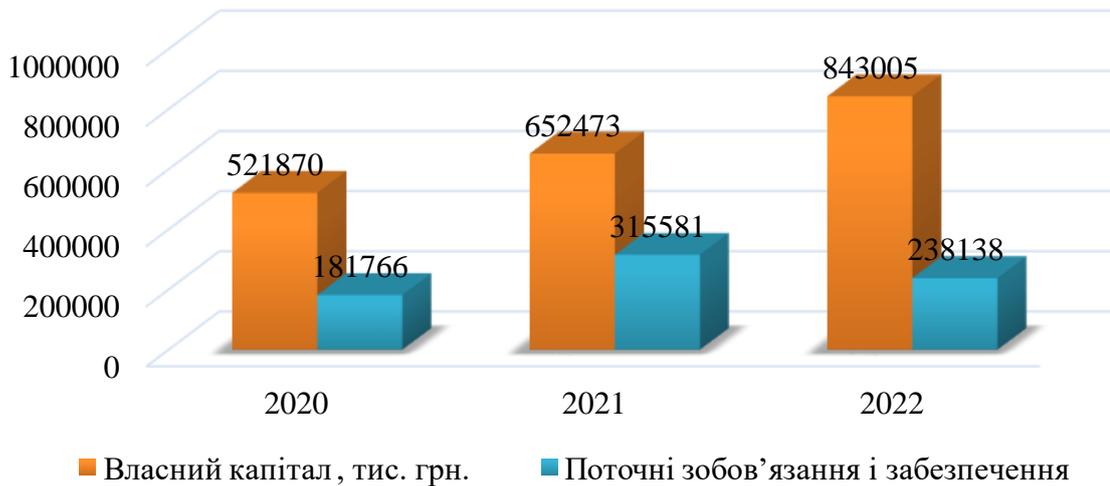

Рис. 2.4. Структура капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

Таке співвідношення власного та позикового капіталу для ТОВ «Роберт Бош Лтд» є сприятливим. В основному фінансування товариства здійснюється за рахунок власного капіталу.

Наступним етапом фінансового аналізу майнового потенціалу підприємства є оцінювання показників основних засобів. Отримані результати представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники оцінки основних фондів ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Темп зростання, %	
				2021/2020	2022/2021
1. Показники оцінки забезпеченості підприємства основними фондами					
1.1. Фондомісткість	0,03	0,02	0,02	71,85	104,81
1.2. Фондоозброєність	376,23	331,11	348,20	88,01	105,16
1.3. Коефіцієнт вартості основних фондів в активах підприємства	0,07	0,05	0,04	69,59	93,48
2. Показники оцінки стану основних фондів					
2.1. Коефіцієнт зносу	0,43	0,54	0,50	125,32	93,69
2.2. Коефіцієнт придатності	0,57	0,46	0,50	81,13	107,26
2.3. Коефіцієнт оновлення	0	0	0	0	0
2.4. Коефіцієнт вибуття	0	0	0	0	0
3. Показники оцінки ефективності використання основних фондів					
3.1. Фондовіддача, грн.	43,16	54,84	50,10	127,0	91,37
3.2. Рентабельність, %	223,39	277,78	490,43	124,3	176,55
3.3. Інтегральний показник економічної ефективності	98,20	123,42	156,75	125,7	127,01

Деякі показники показують позитивні зміни у майновому стані підприємства, а інші – негативні. Наприклад, фондоозброєність ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020 році складала 376,23 тис. грн./чол., у 2021 році вона зменшилася до 331,11 тис. грн./чол., а в 2022 році зросла до 348,2 тис. грн./чол. Однак рівень 2022 року все ще не досягає рівня 2020 року, що свідчить про зменшення забезпеченості персоналу основними засобами. Частка основних засобів у динаміці зменшилася з 7% до 4%.

Коефіцієнти зносу та придатності основних засобів ТОВ «Роберт Бош Лтд» значно змінювалися протягом аналізованого періоду. У 2020 році частка придатних основних засобів складала 57%, а зношених – 43%. У 2021 році ситуація погіршилася, з часткою зношених основних засобів 54% та придатних 46%. У 2022 році ситуація вирівнялася, і як частка придатних, так і частка зношених основних засобів становила по 50%. На рис. 2.5 зображено графічну динаміку цих коефіцієнтів у часовому розрізі.

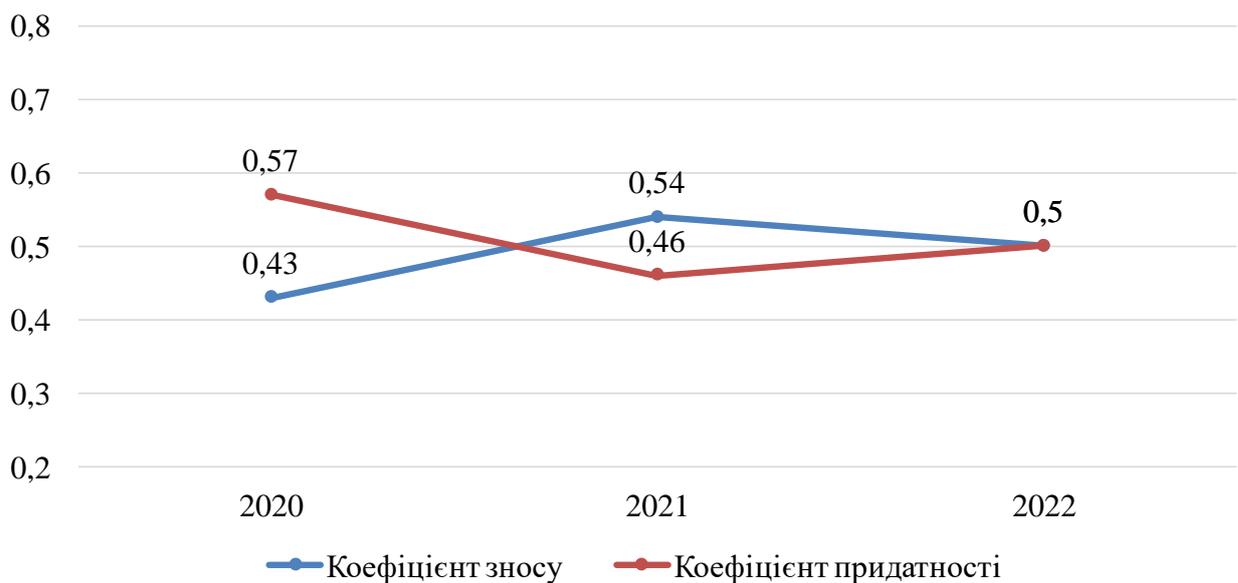

Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнтів придатності та зносу основних засобів ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

Показник рентабельності основних засобів зростає впевнено протягом 2020-2022 років, що свідчить про збільшення прибутковості на одиницю

вартості основних засобів. Протягом аналізованого періоду цей показник збільшився з 223,39% до 490,43%, що відповідає збільшенню більше ніж у два рази.

Оскільки оборотні активи відіграють важливу роль у формуванні майнового потенціалу підприємства, важливо оцінити ефективність їх використання за допомогою розрахунку коефіцієнтів оборотності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд»
за 2020-2022 рр.

№	Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Темп зростання, %	
					2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (поточних активів)	3,68	3,28	2,52	89,14	76,78
2	Коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань	11,95	10,14	8,69	84,89	85,68
3	Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації	6,59	7,65	8,89	115,99	116,22
4	Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	365,31	508,55	672,41	139,21	132,22
5	Коефіцієнт оборотності готової продукції	7,87	9,45	8,59	120,08	90,98
6	Коефіцієнт оборотності грошових засобів	24,98	7,71	6,52	30,88	84,55
7	Коефіцієнт відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість	0,31	0,26	0,30	82,78	118,56
8	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	9,52	11,78	8,95	123,78	75,94
9	Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості, днів	38	31	41	80,79	131,67
10	Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості (К _{пдз})	0	0	0	0	0
11	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (К _{окз})	13,56	11,46	9,57	84,52	83,49
12	Рентабельність оборотних активів (Р)	21,30	16,97	24,11	79,64	142,08
13	Інтегральний показник ефективності оборотних активів	8,85	7,46	7,79	84,26	104,45

Результати проведеного аналізу свідчать про значні проблеми в управлінні оборотними активами ТОВ «Роберт Бош Лтд». Коефіцієнт оборотності оборотних активів знижувався з 3,68 грн./грн. у 2020 році до 2,52 грн./грн. у 2022 році. Це свідчить про затримку в обороті оборотних активів, яка спричинена проблемами у збуті продукції. На рисунку 2.6 наведено графічно динаміку цього показника.

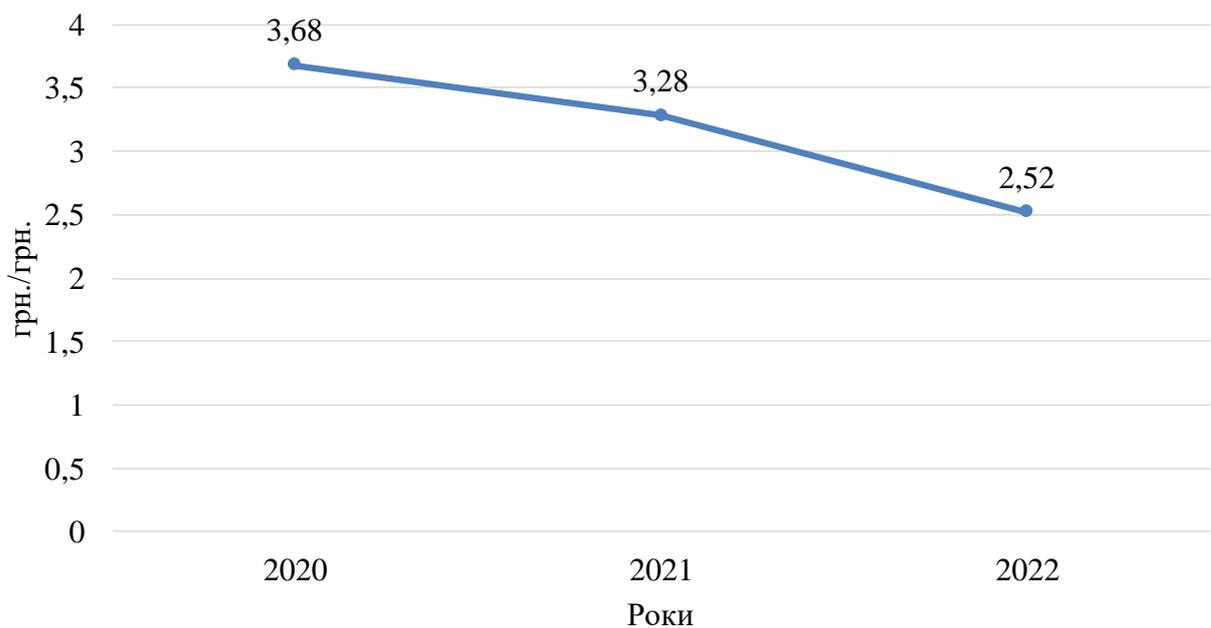

Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнтів оборотності оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

Поряд з цим зменшується коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань з 11,95 грн./грн. до 10,14 грн./грн. у 2021 році та до 8,69 грн./грн. у 2022 році. Цю динаміку спричинило одночасне зменшення чистого доходу підприємства разом із зростанням поточних зобов'язань. Внаслідок цього зменшується обсяг виручки, який припадає на одиницю поточних зобов'язань.

Коефіцієнт оборотності готової продукції у 2020 році становив 7,87 грн./грн., у 2021 році зрос до 9,45 грн./грн., а у 2022 році зменшився до 8,59 грн./грн. Ця нестабільність обумовлена проблемами у збутовій політиці підприємства, які можуть бути пов'язані з воєнною ситуацією в Україні.

Погашення дебіторської заборгованості у 2020 році складало 38 днів, у 2021 році ситуація покращилася і цей показник зменшився до 31 дня. Після стабілізації бізнесу після пандемії COVID-19 компанія почала швидше розраховуватися з ТОВ «Роберт Бош Лтд». Однак воєнна ситуація в 2022 році призвела до нових фінансових проблем, і тому період погашення дебіторської заборгованості зріс до 41 дня.

Отже, після проведеного аналізу структури майна ТОВ «Роберт Бош Лтд» було виявлено декілька ключових тенденцій і закономірностей. Вартість майна компанії стабільно зростає, досягаючи у 2022 році рівня 1081143 тис. грн. У структурі активів переважають оборотні активи, які у 2022 році складають 93,41%. Проте важливо відзначити відсутність достатньої кількості основних засобів, які утримуються на рівні близько 4% в структурі активів. З них половина знаходиться у зношеному стані і не може бути повністю використана для виробничих цілей.

Фінансування діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» здійснюється за рахунок власного капіталу та поточних зобов'язань, при цьому частка власного капіталу у 2022 році зросла до майже 80%. Серед проблемних аспектів слід відзначити труднощі при реалізації продукції ТОВ «Роберт Бош Лтд», що призвело до збільшення часу обороту оборотних активів.

2.2. Аналіз фінансового стану та ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства

Фінансова стійкість тісно пов'язана та справляє безпосередній вплив на фінансовий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність та рентабельність. Тому варто проаналізувати ці ключові показники фінансового стану підприємства.

На початковому етапі проведемо аналіз ліквідності балансу ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр. у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Баланс ліквідності ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

Актив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Пасив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Платіжний надлишок +, -		
								2020 р.	2021 р.	2022 р.
Група А1 Грошові кошти	123266	414369	359104	Група П1 Поточні зобов'язання, кред. заборг. за тов., роб., послуги	181766	315581	238138	-58500	98788	120966
Група А2 Дебіторська заборгованість, готова продукція	197024	231161	306638	Група П2 Короткострокові кредити банків	0	0		197024	231161	306638
Група А3 Виробничі запаси, незавершене виробництво	316581	257113	344182	Група П3 Довгострокові зобов'язання	0	0	0	316581	257113	344182
Група А4 Необоротні активи	66765	65411	71219	Група П4 Власний капітал	521870	652473	843005	-455105	-587062	-771786
Баланс	703636	968054	1081143	Баланс	703636	968054	1081143	x	x	x

Отже, баланс ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2021-2022 рр. є абсолютно ліквідним, адже виконуються всі умови ліквідності балансу. У 2020 році не була виконана перша умова, тобто $A1 \leq P1$, що свідчить про складність у поточній ліквідності. Проте, ситуація покращилася вже у 2021 році, при цьому досліджуване підприємство має високу довгострокову ліквідність. До того ж, згідно з теорією фінансового аналізу, ситуації, коли необхідне одночасне погашення великої частки поточної заборгованості трапляються вкрай рідко.

Для більш поглибленого аналізу ліквідності й платоспроможності здійснено їх коефіцієнтний аналіз у табл. 2.6. Розраховані коефіцієнти ліквідності мають доволі високі значення, що свідчить про здатність ТОВ «Роберт Бош Лтд» своєчасно розраховувати зі своїми кредиторами, загрози банкрутства за коефіцієнтами платоспроможності для товариства немає. Власний оборотний капіталу у 2020 р. складає 455105 тис. грн., у 2021 р. зафіксовано зростання на 28,99 %, а у 2022 р. – 31,47 % порівняно з попереднім роком. Темпи зростання власного оборотного капіталу щороку зростають.

Таблиця 2.6

Показники ліквідності й платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд» за
2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Показники ліквідності							
Власний оборотний капітал	455105	587062	771786	131957	184724	128,99	131,47
Загальний коефіцієнт ліквідності	3,50	2,86	4,24	-0,64	1,38	81,63	148,27
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,81	2,12	2,84	0,31	0,72	117,08	134,14
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,68	1,31	1,51	0,63	0,19	193,62	114,85
Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей	1,69	0,74	1,40	-0,95	0,66	43,79	188,60
Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	0,31	0,26	0,30	-0,05	0,05	82,78	118,56
Показники платоспроможності							
Коефіцієнт забезпеченості оборотними коштами	0,71	0,65	0,76	-0,06	0,11	91,01	117,50
Коефіцієнт загальної платоспроможності	3,87	3,07	4,54	-0,80	1,47	79,24	148,00
Коефіцієнт фінансового левериджу	0	0	0	0	0	0	0
Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі й дебіторської заборгованості	0,25	0,36	0,21	0,10	-0,15	141,25	58,00
Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами	340103,91	336891,93	604866,93	-3211,97	267975	99,06	179,54

У 2022 році загальний коефіцієнт ліквідності показує, що обсяги оборотних активів перевищують усі поточні зобов'язання більш ніж у 4 рази. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2020 році показує, що за рахунок грошових коштів ТОВ «Роберт Бош Лтд» може негайно погасити 68% усіх короткострокових зобов'язань, що є досить високим показником. У 2022 році коефіцієнт абсолютної ліквідності становив 1,51, що свідчить про перевищення розміру грошових коштів у 1,5 раза всієї суми поточних зобов'язань. На рисунку 2.7 графічно наведено динаміку окремих коефіцієнтів ліквідності підприємства.

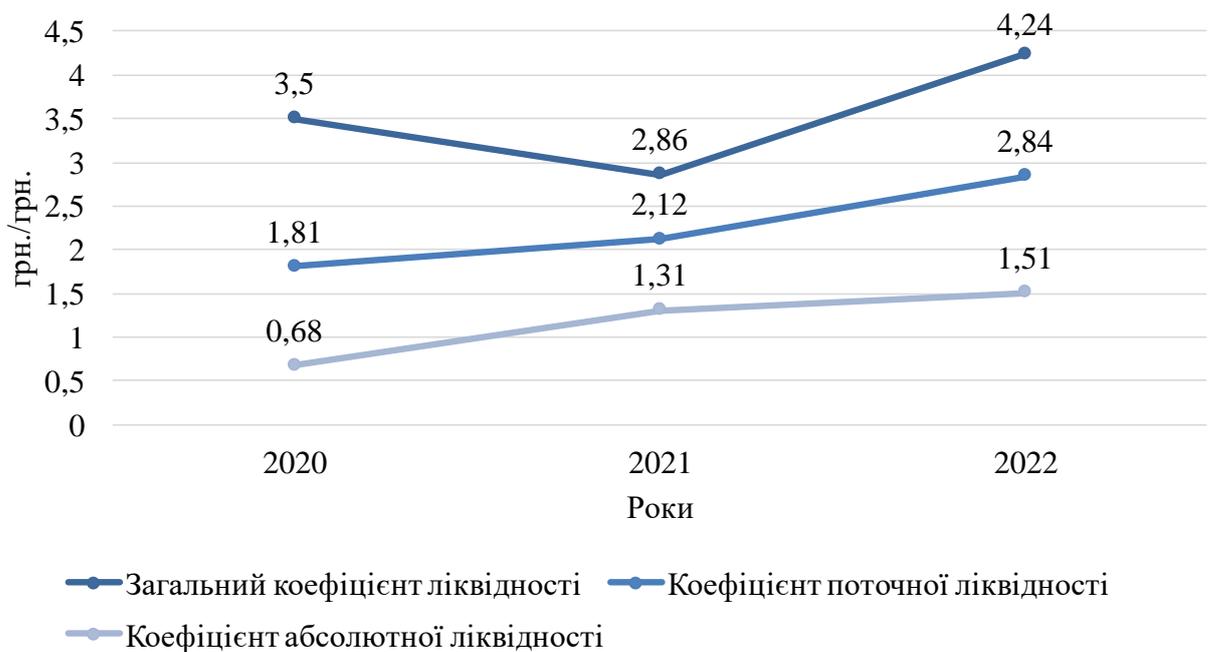

Рис. 2.7. Динаміка окремих коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020-2022 рр.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» має високий рівень ліквідності згідно проведених розрахунків. Розраховані показники платоспроможності також підтверджують високий рівень фінансового забезпечення ТОВ «Роберт Бош Лтд» власними коштами. Коефіцієнт забезпеченості оборотними коштами не має стабільної динаміки: у 2020 році складає 0,71, у 2021 році зменшується на 0,06, а у 2022 році зростає на 0,11 і досягає рівня 0,76. У 2022 році, що

зумовлено воєнними умовами, діяльність почало проводити більш виважену фінансову політику.

Коефіцієнт загальної платоспроможності показує, що на 1 гривню позикового капіталу припадає 3,87 гривні активів за результатами 2020 року, а у 2022 році даний показник зрос до 4,54 гривні. ТОВ «Роберт Бош Лтд» є забезпеченим на високому рівні оборотними та ліквідними активами.

Отже, показники платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд» свідчать про фінансову спроможність підприємства. Воно має достатню кількість оборотних активів, поточна заборгованість повністю покривається за рахунок коштів дебіторів, частка кредиторської заборгованості невелика, що забезпечує ефективне функціонування товариства, а частка оборотних активів у активах підприємства досить висока і становить 81-90%. Фінансова політика товариства є виваженою та адаптованою до воєнних умов.

Результатом ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства та його фінансової стійкості є отримання ним прибутку. Динаміку проведення операцій формування і розподілу прибутку ТОВ «Роберт Бош Лтд» проаналізуємо в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз формування та розподілу прибутку ТОВ «Роберт Бош Лтд»
у 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021- 2020	Відхилення 2022- 2021
1	2	3	4	5	6
1. Чистий дохід від реалізації(товарів, робіт, послуг)	2073602	2522213	2405855	448611	-116358
2. Собівартість реалізованої продукції (тов., робіт, послуг)	1575627	1989893	1702640	414266	-287253
3. Валовий прибуток	497975	532 320	703215	34345	170895
4. Інші операційні доходи	25967	36439	69185	10472	32746
5. Сумарні операційні доходи	2099569	2558652	2475040	459083	-83612
6.Адміністративні витрати	44897	61742	66630	16845	4888
7.Витрати на збут	276191	315360	320432	39169	5072
8.Інші операційні витрати	55035	31472	104453	-23563	72981
9.Сумарні операційні витрати	1951750	2398467	491515	446717	-1906952

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6
10.Прибуток від операційної діяльності	147819	160 185	280885	12366	120700
11.Дохід від інвестиційної і фін. діяльності	174	679	361	505	-318
12.Витрати від інвестиційної і фінансової діяльності	173	204	182	31	-22
13.Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	147820	160 660	281221	12840	120561
14.Витрати з податку на прибуток	27632	30057	50689	2425	20632
15.Чистий фінансовий результат: прибуток	120188	130 603	230532	10415	99929
16.Інший сукупний дохід після оподаткування	0	0	0	0	0
17.Сукупний дохід	120188	130603	230532	10415	99929

За вищенаведеними даними видно, що чистий дохід від реалізації продукції у 2021 році зросла на 448611 тисяч гривень і досягла рівня 2522213 тисяч гривень. Однак у 2022 році чистий дохід вже зменшився на 116358 тисяч гривень і склав таким чином 2405855 тисяч гривень. Через війну в Україні, втрати окремих цільових територій продажу через окупацію, демографічну кризу ТОВ «Роберт Бош Лтд» зменшило обсяги реалізації.

Це також відображається на зменшенні собівартості реалізованої продукції у 2022 році на 287253 тисяч гривень порівняно з попереднім роком. Тоді, як у 2021 році було помітне зростання на 414266 тисяч гривень. Собівартість реалізації зменшується більш високими темпами, що дозволило постійно максимізувати валовий прибуток, який у 2022 році склав 703215 тисяч гривень, що на 170895 тисяч гривень більше за попередній рік. Слід зазначити, що в умовах війни ТОВ «Роберт Бош Лтд» повністю трансформувало бізнес-модель, відмовилося від утримання великої кількості складських приміщень через загрозу їх зниження, перейшло до політики поставки «точно-вчасно», провело оптимізацію витрат і таке інше.

Завдяки цій політиці чистий фінансовий результат ТОВ «Роберт Бош Лтд» постійно зростає. На рисунку 2.8 наведено динаміку чистого прибутку.

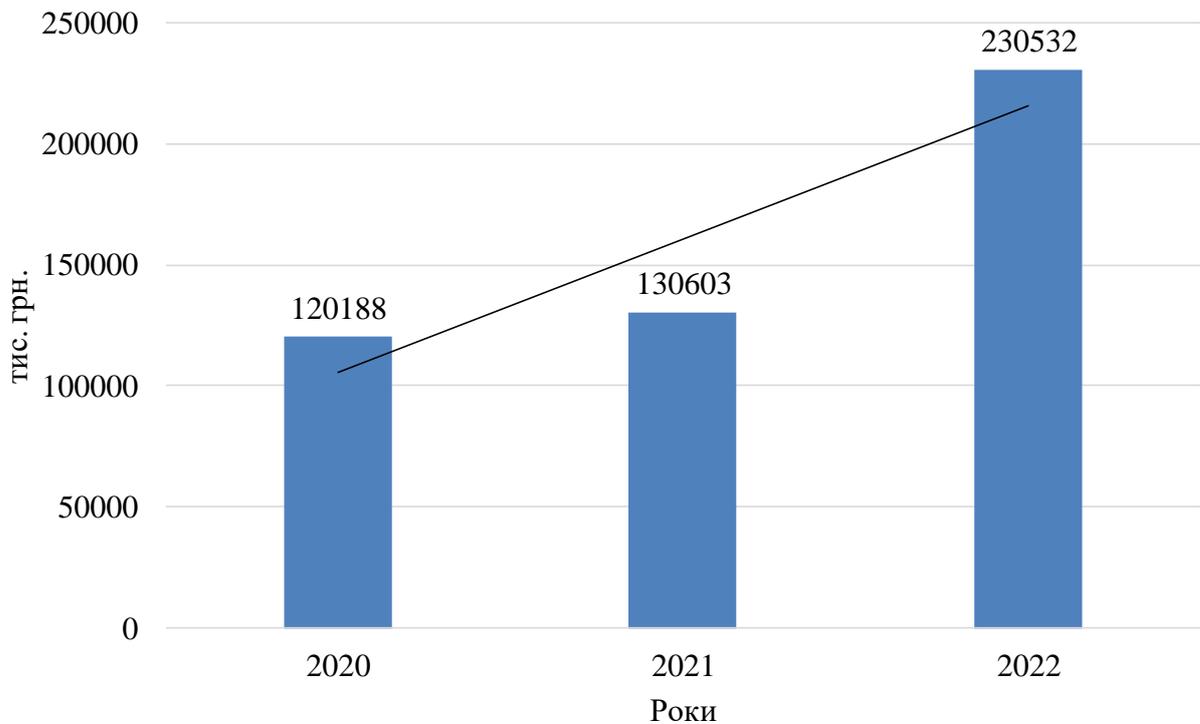

Рис. 2.8. Динаміка чистого прибутку ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020-2022 рр.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» протягом аналізованого періоду є прибутковим та сплачує податок на прибуток, що сприяє зміцненню національної економіки країни завдяки наповненню бюджету. Більш детально обсяги доходів та витрат товариства розглянуто у табл. 2.8.

Згідно проведених розрахунків основну дохідну базу ТОВ «Роберт Бош Лтд» забезпечує отриманий чистий дохід від реалізації продукції. Даний дохід забезпечує 97-99 % усіх доходів. Відповідно прибуток в основному залежить від реалізації продукції.

У складі структури витрат основна частка припадає на собівартість реалізованої продукції, яка складає 75-81 % протягом аналізованого періоду та змінюється відповідно до обсягів діяльності товариства. Також доволі вагому частка витрат складають витрати на збут, які становлять у 2022 р. – 14 %. Товариство вкладає у збут через різноманітні маркетингові заходи. На рисунку 2.9 наведено динаміку доходів та витрат підприємства. .

Таблиця 2.8

Аналіз складу, структури та динаміки доходів і витрат ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020-2022 рр.

Найменування статей	2020		2021		2022		Відхилення 2021/2020			Відхилення 2022/2021		
	сума тис. грн	питома вага, %	сума тис. грн	питома вага, %	в сумі тис. грн	питома вага, %	в сумі тис. грн	%	Темп зростання, %	в сумі тис. грн	%	Темп зростання, %
1. Чистий дохід від реалізації	2073602	98,76	2522213	98,55	2405855	97,19	448611	-0,21	121,63	-116358	-1,36	95,39
2. Інші операційні доходи	25967	1,24	36439	1,42	69185	2,79	10472	0,19	140,33	32746	1,37	189,87
3. Дохід від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00		0,00	0	0,00	0	0	0,00	0
4. Інші фінансові доходи	27	0,00	34	0,00	62	0,00	7	0,00	125,93	28	0,00	182,35
5. Інші доходи	147	0,01	645	0,03	299	0,01	498	0,02	438,78	-346	-0,01	46,36
6. Інший сукупний дохід до оподаткування	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0,00	0
7. Сукупний дохід	2099743	100	2559331	100	2475401	100	459588	0,00	121,89	-83930	0,00	96,72
Витрати							0	0,00	0	0	0,00	0
1. Собівартість реалізованої продукції	1 575 627	79,60	1 989 893	81,94	1702640	75,84	414266	2,34	126,29	-287253	-6,10	85,56
2. Адміністративні витрати	44 897	2,27	61 742	2,54	66630	2,97	16845	0,27	137,52	4888	0,43	107,92
3. Витрати на збут	276 191	13,95	315360	12,99	320432	14,27	39169	-0,97	114,18	5072	1,29	101,61
4. Інші операційні витрати	55 035	2,78	31 472	1,30	104453	4,65	-23563	-1,48	57,19	72981	3,36	331,89
5. Фінансові витрати	0	0,00	0	0,00	157	0,01	0	0,00	0	157	0,01	0
6. Витрати на участь в капіталі	0	0,00	0	0,00		0,00	0	0,00	0	0	0,00	0
7. Інші витрати	173	0,01	47	0,00	25	0,00	-126	-0,01	27,17	-22	0,00	53,19
8. Витрати з податку на прибуток	27632	1,40	30 057	1,24	50689	2,26	2425	-0,16	108,78	20632	1,02	168,64
9. Податок на прибуток пов'язаний з іншим сукупним доходом	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00	0
Всього витрат	1979555	100	2428571	100,00	2245026	100,00	449016	0,00	122,68	-183545	0,00	92,44

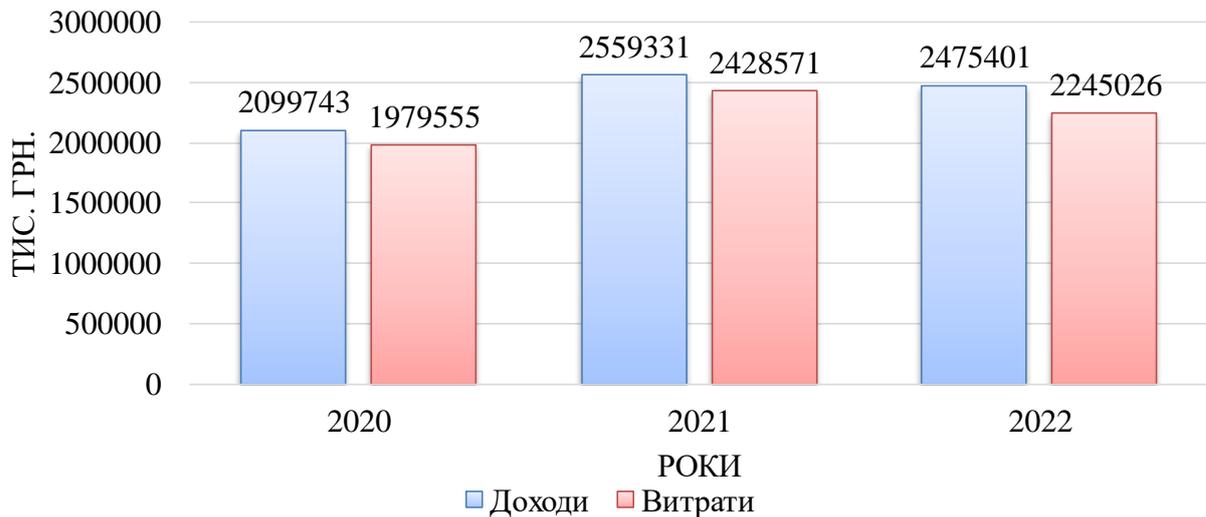

Рис. 2.9. Динаміка доходів та витрат ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020-2022 рр.

У табл. 2.9 наведено аналіз динаміки показників дослідження доходів і витрат товариства.

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки показників дослідження доходів і витрат ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

Найменування статей	2020 сума тис. грн	2021 сума тис. грн	2022 в сумі тис.грн	Відхилення 2021/2020		Відхилення 2022/2021	
				в сумі тис.грн	Темп росту, %	в сумі тис.грн	Темп росту,%
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Доходи	2099743	2559331	2475401	459588	121,89	-83930	96,72
2. Витрати	1 979 555	2 428 571	2245026	449016	122,68	-183545	92,44
3. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	147820	160660	281221	12840	108,69	120561	175,04
4. Середньорічна вартість активів	635334	835845	1024598,5	200511	131,56	188753,5	122,58
5. Чистий дохід від реалізації (товарів, робіт, послуг)	2073602	2522213	2405855	448611	121,63	-116358	95,39
6. Рентабельність активів	23,27	19,22	27,45	-4,05	82,61	8,23	142,79
7. Рентабельність продаж	7,04	6,28	11,36	-0,76	89,17	5,08	180,98
8. Рентабельність витрат	7,47	6,62	12,53	-0,85	88,59	5,91	189,35

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
9.Виручка від реалізації 1 грн. доходів	0,99	0,99	0,97	0,00	99,79	-0,01	98,62
10.Доходи на 1грн активів	3,30	3,06	2,42	-0,24	92,65	-0,65	78,90
11. Доходи на 1 грн. витрат	1,06	1,05	1,10	-0,01	99,35	0,05	104,63

Всупереч усім труднощам та ризикам, ТОВ «Роберт Бош Лтд» щорічно вдається покращувати свій рівень прибутковості. Прибуток від звичайної діяльності у період 2020-2021 років зріс на 8,69% або 12840 тисяч гривень, а у період 2021-2022 років зростання склало 120561 тисяч гривень або 75,04%. Це позитивно позначилося на покращенні показників рентабельності. Рентабельність активів у 2022 році склала 27,45%, що на 8,23% більше, ніж у 2021 році. Однак у 2021 році цей показник був менший на 4,05% порівняно з попереднім роком. Рентабельність продажу у 2020 році складала 7,04%, у 2021 році зменшилася на 0,85%, а у 2022 році зросла на 5,08%. Рентабельність витрат у 2020 році склала 7,47%, у 2021 році зменшилася на 0,85%, а у 2022 році зросла на 5,91%.

На рисунку 2.10 наведено динаміку показників рентабельності товариства за 2020-2022 рр.

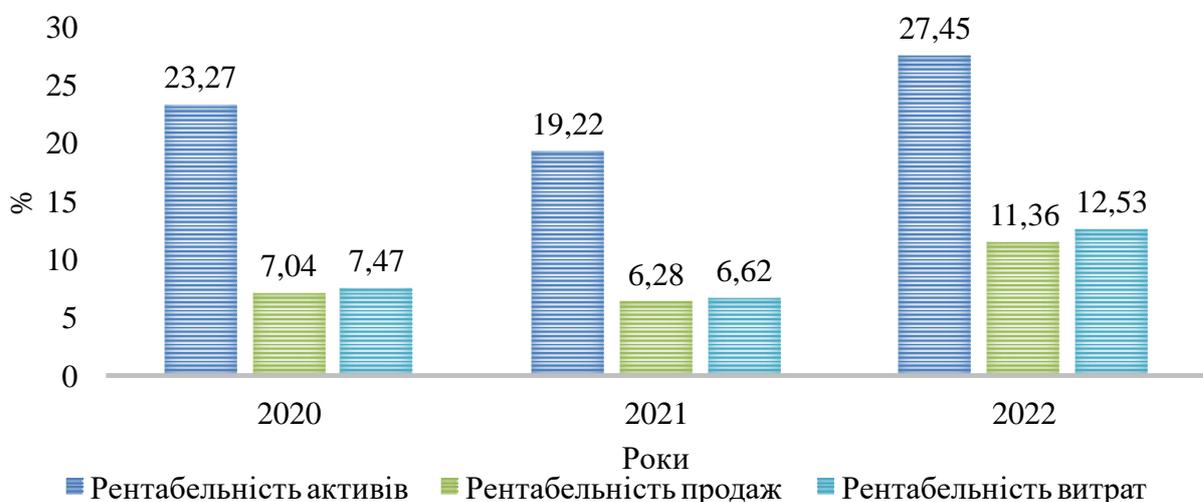

Рис. 2.10. Динаміка показників рентабельності ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020-2022 рр.

Отже, ТОВ «Роберт Бош Лтд» протягом 2020-2022 років здійснює прибуткову діяльність і отримує стабільні прибутки, при цьому щороку їх розміри зростають. У 2022 році ТОВ «Роберт Бош Лтд» отримало чистий прибуток у розмірі 230 мільйонів гривень. Незважаючи на війну в Україні та суттєві складнощі, ТОВ «Роберт Бош Лтд» досягло цього завдяки вдалій і виваженій фінансовій політиці. Завдяки прибутковій діяльності, компанія має змогу інвестувати кошти у розвиток товариства, а також сплачує податки до бюджету України. У 2022 році ТОВ «Роберт Бош Лтд» сплатило 50 мільйонів гривень податку на прибуток. 97% усіх прибутків ТОВ «Роберт Бош Лтд» забезпечує отримання чистого доходу від реалізації продукції.

У цілому, показники ліквідності, платоспроможності й рентабельності, що прямо пов'язані з фінансовою стійкістю підприємства, у задовільному стані. Це свідчить про ефективну діяльність підприємства та передумови формування високого рівня фінансової стійкості навіть в кризових умовах зовнішнього середовища.

2.3. Оцінювання типу фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Одними з найважливіших характеристик, що визначають рівень фінансової стійкості підприємства є структура й динаміка його джерел фінансування. Тому аналіз фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд» доцільно продовжити детальним аналізом динаміки й співвідношення його власного й позикового капіталу.

Аналіз та оцінку власного й позикового капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020-2022 рр. проводимо у табл. 2.10. У 2020 році власний капітал ТОВ «Роберт Бош Лтд» становив 74,17% сукупного капіталу. У 2021 році ця частка зменшилася на 6,77% до 67,4%, а в 2022 році зросла на 10,57% до 77,97%. Власний капітал виступає основним головним джерелом фінансових ресурсів ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Продовження табл. 2.10

Найменування статей	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-) 2021/2020 в			Відхилення (+,-) 2022/2021 в		
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсол.	%	Темп зроста- ння, %	Абсол.	%	Темп зроста- ння, %
1.2. Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Цільове фінансування	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4. Страхові резерви	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.5. Інші довгострокові зобов'яз. та забезпечення	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Поточні зобов'язання	181766	25,83	315581	32,60	238138	22,03	133815	6,77	173,62	-77443	-10,57	75,46
2.1. Короткострокові кредити банків	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2. Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3. Векселі видані	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4. Заборгованість за товари, роботи, послуги	91920	13,06	103828	10,73	105446	9,75	11908	-2,34	112,95	1618	-0,97	101,56
2.5. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками	64907	9,22	179473	18,54	114103	10,55	114566	9,32	276,51	-65370	-7,99	63,58
2.6. Поточні забезпечення	24042	3,42	30474	3,15	17679	1,64	6432	-0,27	126,75	-12795	-1,51	58,01
2.7. Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.8. Інші поточні зобов'язання та забезпечення	897	0,13	1806	0,19	910	0,08	909	0,06	201,34	-896	-0,10	50,39
Сукупний капітал	703636	100,00	968054	100,00	1081143	100,00	264418	0,00	137,58	113089	0,00	111,68

Власний капітал складається з двох складових: зареєстрованого капіталу, який протягом усього періоду аналізу становив 284091 тис. грн., та сум нерозподіленого прибутку, що зростає завдяки накопиченню прибутку. Зокрема, у 2022 році нерозподілений прибуток склав 558914 тис. грн., що вдвічі перевищує значення попереднього року.

Отримані результати свідчать про стабільну структуру капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд». Завдяки прибутковій діяльності та правильно обраній дивідендній політиці, компанія нарощує обсяги власного капіталу.

Структура капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» напряму визначає основні показники його фінансової стійкості, які представлені в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Показники стану фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення		Темп зростання %	
				2021-2020	2022-2021	2021/2020	2022/2021
1. Наявність власних коштів в обороті	455105	587062	771786	131957	184724	128,99	131,47
2. Коефіцієнт фінансової стійкості (довгострокової фінансової незалежності)	0,74	0,67	0,78	-0,07	0,11	90,88	115,69
3. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності концентрації власного капіталу)	0,74	0,67	0,78	-0,07	0,11	90,88	115,69
4. Коефіцієнт фінансової залежності	1,35	1,48	1,28	0,14	-0,20	110,04	86,44
5. Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового лівериджу)	0,35	0,48	0,28	0,14	-0,20	138,87	58,41
6. Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,87	0,90	0,92	0,03	0,02	103,17	101,75
7. Коефіцієнт забезпеченості (покриття) запасів	1,48	2,51	2,32	1,03	-0,19	169,68	92,37
8. Коефіцієнт заборгованості	0,35	0,48	0,28	0,14	-0,20	138,87	58,41
9. Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	2,87	2,07	3,54	-0,80	1,47	72,01	171,22

ТОВ «Роберт Бош Лтд» володіє достатнім обсягом власних коштів, які перебувають в обороті. За період з 2020 по 2022 рік вони зросли на значну

суму: на 131957 тис. грн. у 2021 році та на 184724 тис. грн. у 2022 році. Цей позитивний тренд обумовлений збільшенням обсягу власного капіталу, що продовжує зростати.

У сфері своєї діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» уникає використання довгострокових зобов'язань, тому коефіцієнти фінансової стійкості та автономії мають порівняні значення. Власний капітал становить основу для формування пасивів компанії, що підтверджується обчисленим коефіцієнтом фінансової автономії. У 2022 році він складає 0,78, що на 0,11 вище, ніж у попередньому році. Однак при аналізі динаміки за період 2020-2021 років відзначається невелике зниження на 0,07. Графічне зображення цього показника подано на рисунку 2.11.

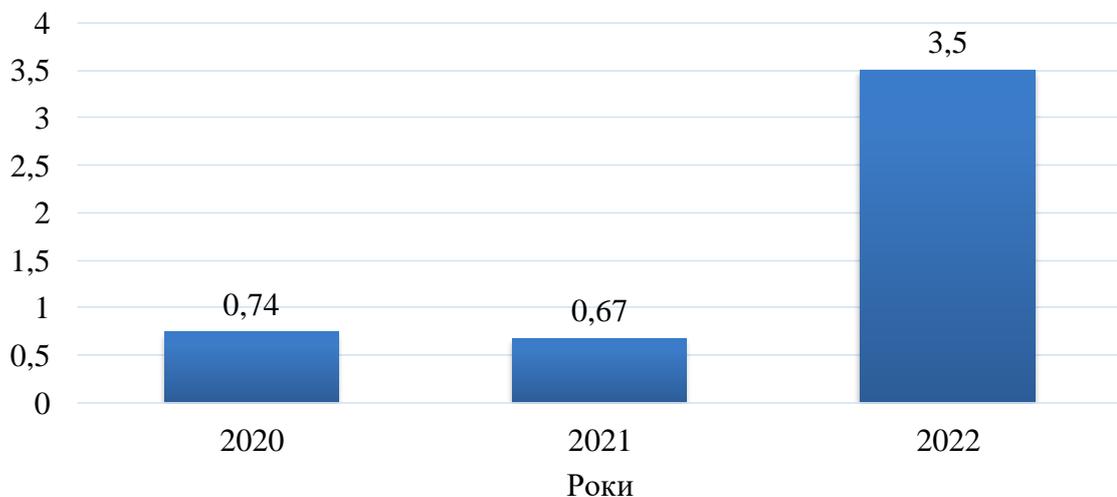

Рис. 2.11. Динаміка коефіцієнту автономії ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» покращило фінансову політику, яка спрямована на зниження фінансових ризиків. У 2021 р. коефіцієнт фінансового ризику зріс на 0,14 і склав 0,48 грн./грн., а у 2022 р. зменшився на 0,2 грн./грн. У 2022 р. ТОВ «Роберт Бош Лтд» збільшило розмір власного капіталу, який припадав на одиницю власного капіталу. У 2022 р. цей показник склав 3,54 грн./грн.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу можна дійти до висновку, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» має задовільну фінансову стійкість, оскільки всі показники не перевищують нормативних значень. Далі необхідно визначити тип фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд» з використанням трикомпонентного показника, що характеризує вид джерел фінансування матеріальних оборотних коштів (табл. 2.12), за методичним підходом, описаним у п.1.3 роботи.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» має і власні, і довгострокові позикові кошти, адже їх значення є більшими за 0. Виходячи з вище сказаного, в організації не існує дефіциту власних коштів, тому першу складову трикомпонентного показника приймаємо за 1.

Так як довгострокових зобов'язань аналізоване підприємство практично не має, але вони доповнюють загальну суму власних коштів, яка є додатною, то другу складову теж беремо за 1.

Тип фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд» визначено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Класифікація типу фінансового стану ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Загальна величина запасів	307993	234143	333232
Наявність власних коштів	455105	587062	771786
Наявність власних та довгострокових позикових коштів (робочий капітал)	455105	587062	771786
Наявність загальних коштів	455105	587062	771786
$\Phi_{\text{в}} = \text{В} - \text{Зп}$	147112	352919	438554
$\Phi_{\text{вд}} = \text{ВД} - \text{Зп}$	147112	352919	438554
$\Phi_{\text{зк}} = \text{ЗК} - \text{Зп}$	147112	352919	438554
Трикомпонентний показник фінансової стійкості $S(\Phi) = \{S1(\pm\Phi_{\text{в}}), S2(\pm\Phi_{\text{вд}}), S3(\pm\Phi_{\text{зк}})\}$	{1;1;1}	{1;1;1}	{1;1;1}
	абсолютна фінансова стійкість	абсолютна фінансова стійкість	абсолютна фінансова стійкість

Відповідно до трикомпонентного показника фінансової стійкості протягом 2020-2022 рр. для ТОВ «Роберт Бош Лтд» характерна абсолютна фінансова стійкість. Можна помітити, що запас фінансової стійкості щороку

зростає. Власних коштів ТОВ «Роберт Бош Лтд» вистачає для забезпечення ведення безперервної виробничо-господарської діяльності.

Отже, у ході проведеної оцінки виявлено, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» має високий рівень фінансової стійкості. Це забезпечено за рахунок постійного нарощування обсягів власного капіталу, який виступає основним джерелом фінансування господарської діяльності товариства. Коефіцієнт фінансової автономії у 2022 р. має найбільше значення за весь аналізований період та дорівнює 0,78. Рівень фінансового ризику є низьким та у 2022 р. складає 0,28 грн/грн. У 2022 р. на 1 грн. позикового капіталу припадало 3,54 грн. на 1 грн. позикового капіталу. Обрана фінансова стратегія ТОВ «Роберт Бош Лтд» є виправданою та забезпечила високу фінансову стійкість товариству.

Отже, у другому розділі дипломної роботи проведено аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства, визначено та надано оцінку коефіцієнтам і типу фінансової стійкості підприємства.

Виявлено високий майновий потенціал ТОВ «Роберт Бош Лтд» за результатами аналізу структури й динаміки майна підприємства. Ефективне його використання та раціональна структура джерел фінансування активів забезпечують високий рівень фінансової стійкості підприємства.

Проведено оцінювання фінансовому стану й результативності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» на основі аналізу основних фінансових показників. Виявлено високий рівень ліквідності, платоспроможності й рентабельності підприємства.

Визначено, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» має абсолютну фінансову стійкість, що характеризується повним покриттям всіх запасів та витрат підприємства за рахунок власних джерел фінансування, а також наявністю значних резервів.

Отже, підприємство має змогу функціонувати без залучення позикових коштів, що мінімізує ризики фінансових труднощів і банкрутства.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Визначення запасу фінансової стійкості підприємства

Аналіз ключових показників фінансової стійкості підприємства дозволив виявити сильні та слабкі сторони його діяльності, що є підґрунтям для прогнозування можливих проблем у його фінансуванні та формування передумов швидкої адаптації до майбутніх змін. Для цього важливо підтримувати достатній запас фінансової стійкості підприємства, який можна кількісно оцінити з використанням поглибленого аналізу беззбитковості підприємства.

Безумовно основою зростання фінансової стійкості підприємства є ефективна операційна й фінансова діяльність. Отримання прибутку від основної діяльності, яка генерує до 95% кінцевого фінансового результату, та його максимізація дозволяє збільшувати власні фінансові ресурси суб'єкта господарювання та, відповідно, запас його фінансової стійкості. Тому одним із завдань, що вирішуються у процесі забезпечення фінансової стійкості підприємства полягає у виявленні ключових факторів, що впливають на розмір операційного прибутку, та пошуку шляхів для його подальшого збільшення.

Результати виробничо-господарської діяльності підприємства, включаючи обсяги операційного прибутку, залежать першу чергу від розмірів виробництва та обсягів реалізації продукції, а також загальної суми операційних витрат. Збільшення операційного прибутку вимагає розширення масштабів виробничо-комерційної діяльності та зниження частки операційних витрат на кожну одиницю продукції. Оскільки фінансова стійкість і рівень прибутковості підприємства у майбутньому залежать від результатів основної операційної діяльності, аналіз та оцінка цієї діяльності є ключовими для

створення ефективної системи забезпечення фінансової стійкості будь-якого суб'єкта господарювання [51].

У процесі стратегічного планування операційного прибутку підприємства використання методу «витрати – обсяги – прибуток» (CVP) є одним із ефективних механізмів управління, що дозволяє аналізувати залежність фінансових результатів від обсягів і структури операційних витрат, а також обсягів виробництва і реалізації продукції [5]. Цей метод дозволяє оцінити вплив окремих факторів на операційний прибуток і забезпечує ефективне управління процесами його формування на підприємстві. Крім того, він дозволяє розрахувати рівень фінансової стійкості підприємства і виявити найбільш вигідні комбінації між змінними витратами на одиницю продукції та постійними витратами, ціною продукції та обсягом продажу. Дослідження впливу постійних і змінних витрат на обсяги операційного прибутку є ключовим елементом аналізу операційної діяльності підприємства, оскільки рівень фіксованих витрат, таких як амортизаційні відрахування, заробітна плата управлінського персоналу, утримання адміністративних приміщень і орендна плата, майже не змінюється зі зростанням чи зменшенням обсягів виробництва і продажу. Змінні витрати, такі як витрати на закупівлю сировини, матеріалів, електроенергію і зарплату виробничого персоналу, змінюються пропорційно до обсягів виробництва [6].

Для визначення запасу фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд» із використанням методу CVP варто розрахувати його поріг рентабельності та валову маржу, на основі чого визначити запас фінансової стійкості й операційний важіль.

Слід пам'ятати, що поріг рентабельності являє собою такі обсяги виробництва й відповідно реалізації продукції, при яких підприємство не має ні прибутку, ні збитків. Тобто за своєю суттю це є точкою беззбитковості підприємства, яка кількісно оцінюється як співвідношення суми постійних (фіксованих витрат) до питомої ваги валової маржі у загальних операційних доходах за формулою 3.1:

$$Q_p = \frac{F}{ПВВМ}, \quad (3.1)$$

При цьому валова маржа, або, як її ще називають, маржинальний дохід, являє собою різницю між загальними операційними доходами та змінними витратами [32]. Тобто за своїм складом валова маржа є сумою фіксованих витрат і операційного прибутку суб'єкта господарювання (формула 3.2 і 3.3).

$$ВМ = СОД - ЗВ \quad (3.2)$$

де СОД – сумарні операційні доходи, а ЗВ – величина змінних витрат підприємства.

$$ВМ = F + ОП \quad (3.3)$$

де F – сума постійних витрат; ОП – величина операційного прибутку підприємства [32].

Виходячи з цього запасом фінансової стійкості є та зона виробничо-фінансової діяльності підприємства, в якій формується його операційний прибуток (формула 3.4).

$$ЗФС = СОД - Q_p, \quad (3.4)$$

Відповідно операційний прибуток, який формується у зоні запасу фінансової стійкості підприємства, визначається за формулою 3.5 [32].

$$ОП = ЗФС + ПВВМ \quad (3.5)$$

Структуру маржинального доходу (вальної маржі) підприємства характеризує операційний важіль, що визначається за формулою 3.6:

$$OB = \frac{BM}{OP}, \quad (3.6)$$

Для визначення рівня підприємницького ризику діяльності підприємства використовується величина операційного важеля. Зона, розташована справа від точки беззбитковості, відома як зона прибуткової діяльності підприємства або запас фінансової стійкості операційної діяльності. Для розрахунку цього запасу необхідно спочатку класифікувати сумарні операційні витрати на фіксовані та змінні за формулою 3.7 [32]:

$$COB = C + AB + B3 + IOB, \quad (3.7)$$

де COB – сумарні операційні витрати; C – собівартість продукції; AB – адміністративні витрати; B3 – витрати на збут; IOB – інші операційні витрати.

Сумарні операційні витрати ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2021 році становили 1959893 тис.грн, у 2022 році – 1702640 тис.грн. За допомогою таблиці 3.1 розподілимо їх за елементами.

Таблиця 3.1

Розподіл операційних витрат ТОВ «Роберт Бош Лтд» за елементами
у 2021-2022 рр.

№	Стаття витрат	Витрати на виготовлену продукцію, тис. грн		Частка, %		Витрати на реалізовану продукцію, тис.грн	
		2021	2022	2021	2022	2021	2022
1	Матеріальні витрати	23700	14680	5,80	2,99	113687	50852
2	Зарплата персоналу	101514	136042	24,85	27,68	486954	471258
3	Відрахування на соціальні заходи	18545	21515	4,54	4,38	88959	74529
4	Амортизація	13364	11754	3,27	2,39	64106	40717
5	Інші витрати	251451	307524	61,54	62,57	1206188	1065283
6	Разом	408574	491515	100,00	100,00	1959893	1702640

З урахуванням структури елементів витрат таблиці 3.1 склад фіксованих і змінних витрат підприємства представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Обсяги та структура фіксованих і змінних витрат ТОВ «Роберт Бош Лтд»,

тис. грн.

Фіксовані витрати	Значення		Змінні витрати	Значення	
	2021	2022		2021	2022
1. Амортизація	64106	40717	1. Матеріальні затрати	113687	50852
2. Зарплата управлінського персоналу	146086	141378	2. Зарплата виробничого персоналу	340868	329881
3. Відрахування на соціальні заходи управлінського персоналу	26688	22359	3. Відрахування на соціальні заходи виробничого персоналу	62271	52171
4. Інші фіксовані витрати	241238	213057	4. Інші змінні витрати	964950	852227
Разом – фіксовані витрати	478117	417510	Разом – змінні витрати	1481776	1285130
Частка, %	24,4	24,5	Частка, %	75,6	75,5

Виходячи із даних таблиці 3.2 фіксовані витрати ТОВ «Роберт Бош Лтд» становлять у 2021 році 478117 тис. грн., а у 2022 році 417510 тис. грн. відповідно, змінні витрати у 2021 році – 1481776 тис. грн., а у 2022 році – 1285130 тис. грн.

При цьому величину сумарних операційних доходів визначимо за даними формулою 3.8:

$$\text{СОД} = \text{ЧД} + \text{ІОД}, \quad (3.8)$$

де ЧД – чистий дохід (виручка від реалізації); ІОД – інші операційні доходи.

Використовуючи дані таблиці 3.2, виконаємо розрахунки порогу рентабельності, запасу фінансової стійкості, операційного важеля.

Спочатку визначаємо питому вагу валової маржі в сумарних операційних доходах. Після групування витрат на фіксовані і змінні сформуємо базову таблицю показників операційної діяльності підприємства у вигляді таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Базовий рівень показників операційної діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд»
за 2021 – 2022 рр, тис. грн.

№	Найменування показників	Значення	
		2021	2022
1	Сумарні операційні доходи	2558652	2475040
2	Змінні витрати	1481776	1285130
3	Валова маржа (маржинальний дохід) (р.1-р.2)	1076876	1189910
4	Фіксовані (постійні) витрати	478117	417510
5	Прибуток від операційної діяльності (р.3-р.4)	598759	772400
6	Питома вага валової маржі (р.3/р.1)	0,42	0,48
7	Поріг рентабельності (р.4/р.6)	1136004	868430
8	Запас фінансової стійкості, тис. грн (р.1-р.7)	1422648	1606610
9	Запас фінансової стійкості, % (р.8/р.1)	55,60	64,91
10	Операційний важель (р.3/р.5)	1,80	1,54

Провівши розрахунки показники операційної діяльності підприємства у 2021 р. та 2022 р. мають наступні значення. Сумарний операційний дохід протягом аналізованого періоду дещо зменшився і складає 2475040 тис. грн.

При розподілі операційних витрат постійні (фіксовані) витрати у 2021 році склали 24,4 %, а у 2022 році їхня частка несуттєво збільшилась і склала 24,5 %, відповідно змінні витрати становлять у 2021 році – 75,6 %, у 2022 році частка майже не змінилася і дорівнює 75,5 %. Дану ситуацію з урахуванням специфіки діяльності досліджуваного підприємства можна вважати позитивною.

Валова маржа протягом 2022 року збільшилась і склала 1189910 тис. грн. проти 1076876 тис. грн у 2021 році. У 2021 році прибуток від операційної діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» становив 598759 тис. грн., а у 2022 році, не зважаючи на початок повномасштабної війни в Україні, ситуація на

підприємстві покращилась – отримано операційний прибуток в сумі 772400 тис. грн.

Запас фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2021 році дорівнює 1422648 тис.грн., у 2022 році спостерігаємо його збільшення до 1606610 тис.грн. У відносному вираженні цей результат становить 55,6 % – у 2021 році та 64,91 % – у 2022 році, що є позитивним для ТОВ «Роберт Бош Лтд», адже спостерігається позитивна динаміка і навіть за несприятливих умов невизначеності зовнішнього середовища запас фінансової стійкості дуже високий. За величиною операційного важеля визначається рівень підприємницького ризику діяльності підприємства, який за аналізований період зменшився і у 2022 році становить 1,54, тоді як у 2021 році цей показник становив 1,8, тобто для ТОВ «Роберт Бош Лтд» характерним є низькоризиковий консервативний тип виробничо-комерційної діяльності за аналізовані періоди.

Проведені вище розрахунки є достатніми, що дає можливість підприємству працювати прибутково. Однак головною метою будь-якого підприємства є максимізація прибутку, тому його збільшення шляхом зміни частки постійних і змінних витрат дасть змогу наперед планувати розміри зростання прибутку і відповідно до отриманих результатів приймати відповідні рішення змінюючи обсяги витрат.

Дані прогностичні розрахунки є важливими не тільки для самого підприємства чи організації, а й для акціонерів, інвесторів, банківських установ, які залежні або зацікавлені в даній діяльності. Фактичні та прогностичні розрахунки дають якісну оцінку реальних можливостей підприємства і можливість приймати правильні рішення щодо зміцнення фінансової стійкості.

З метою нарощення прибутку ТОВ «Роберт Бош Лтд» повинен:

- нарощувати обсяги реалізації своєї продукції;
- розширювати асортимент продукції;
- упроваджувати заходи з підвищення продуктивності праці своїх працівників, мотивувати їх;

- зменшувати витрати на виробництво продукції, що відповідно знизить собівартість продукції;
- виважено будувати довірливі відносини з постачальниками та покупцями;
- раціонально розподіляти одержаний прибуток для здійснення ефективної діяльності у подальшому;
- залучати фінансові інвестиції.

При цьому варто зацентрувати увагу, що фінансова стійкість підприємства безпосередньо залежить від структури капіталу підприємства. Якщо раніше у розвинених країнах світу досить високою вважалася частка позикового капіталу на рівні 40-50 %, то в сучасних умовах прийнятним є відповідний показник на рівні 60-70 %. Але для умов воєнного стану такий показник може бути занадто ризикованим, незважаючи на те, що залучені ресурси як правило є дешевшими і тому вигіднішими з фінансової точки зору, у порівнянні з власними. Тому успішно функціонуюче підприємство в умовах кризи та воєнного стану має спиратися все ж на власний капітал, що буде запорукою його фінансової стійкості.

В додаток до цього, стратегія диверсифікації джерел фінансування є найбільш поширеною та економічно обґрунтованою. Вона підвищує гнучкість підприємства у змінному економічному середовищі та сприяє максимізації прибутку як надійного власного джерела фінансування, що в свою чергу підвищує фінансову стійкість господарюючого суб'єкта.

Отже, ТОВ «Роберт Бош Лтд» має високий запас фінансової стійкості та низький рівень підприємницького ризику, що забезпечує його стабільне функціонування навіть в умовах війни. Підприємство нарощує прибутки, здійснюючи при цьому рентабельну діяльність. Зважаючи на досить велику кількість та частку власних коштів у сукупному капіталі підприємства для його подальшого прискореного розвитку можна запропонувати залучити помірний обсяг додаткових зовнішніх джерел фінансових ресурсів з метою максимізації прибутку.

3.2. Напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства в кризових умовах

Для забезпечення фінансової стійкості підприємства необхідно розробляти фінансову стратегію, яка включає в себе розробку конкретних завдань і альтернативних шляхів їх реалізації. Це дозволяє досягти поставлених цілей, включаючи забезпечення підприємства фінансовими та іншими ресурсами, а також ефективну систему управління стійкістю його фінансового середовища [71]. Серед стратегічних напрямків підприємства важливо визначити діяльність на перспективу, яка включає в себе вдосконалення якості продукції, досягнення ефективності виробництва за найменшими витратами, впровадження результативних технологій, зниження собівартості та забезпечення достатнього рівня рентабельності.

Для покращення фінансової стійкості підприємства важливо впроваджувати якісні зміни в управлінні підприємством через активну, майбутньоорієнтовану стратегію, спрямовану на забезпечення прибутковості і стабільності фінансових процесів.

У цьому контексті важливо слідкувати за величиною та співвідношенням дебіторської й кредиторської заборгованості. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості проводиться з метою визначення раціонального співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості підприємства (з огляду на дотримання стабільності його фінансового стану та ефективного розвитку підприємства), а також виявлення можливості залучення додаткових джерел фінансування. Здійснимо аналіз зазначеного співвідношення для ТОВ «Роберт Бош Лтд» у табл. 3.4.

Отримані результати показують, що лише у 2021 р. розміри дебіторської заборгованості були меншими від суми кредиторської заборгованості на 52140 тис. грн. Тоді як роком раніше дебіторська заборгованість перевищувала на 40197 тис. грн. кредиторську, а у 2022 р. дане перевищення складало 87089 тис. грн.

Таблиця 3.4

Динаміка співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості

ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2020-2022 рр.

Найменування статей	На кінець року		Найменування статей	На кінець 2019 року		Співвідношення ДЗ і КЗ	
	абсолютне значення, тис.грн	питома вага,%		абсолютне значення, тис. грн	питома вага,%	в сумі, тис. грн	%
2020 р.							
Дебіторська заборгованість усього	197024	100	Кредиторська заборгованість усього	156827	100	40197	
У тому числі			У тому числі				
1.За товари, роботи, послуги	170891	86,74	1.За товари, роботи, послуги	91920	58,61	78971	28,12
2.По розрахункам	26 043	13,22	2.По розрахункам	64907	41,39	-38864	-28,17
3.Інша дебіторська заборгованість	90	0,05	3.Інша кредиторська заборгованість	0	0,00	90	0,05
2021 р.							
Дебіторська заборгованість усього	231161	100	Кредиторська заборгованість усього	283301	100	-52140	
У тому числі			У тому числі				
1.За товари, роботи, послуги	189299	81,89	1.За товари, роботи, послуги	103828	36,65	85471	45,24
2.По розрахункам	41512	17,96	2.По розрахункам	179473	63,35	-137961	-45,39
3.Інша дебіторська заборгованість	350	0,15	3.Інша кредиторська заборгованість	0	0,00	350	0,15
2022 р.							
Дебіторська заборгованість усього	306638	100	Кредиторська заборгованість усього	219549	100	87089	0
У тому числі			У тому числі				
1.За товари, роботи, послуги	257990	84,14	1.За товари, роботи, послуги	105446	48,03	152544	36,11
2.По розрахункам	48247	15,73	2.По розрахункам	114103	51,97	-65856	-36,24
3.Інша дебіторська заборгованість	401	0,13	3.Інша кредиторська заборгованість	0	0,00	401	0,13

Дебіторська заборгованість складається переважно з сум, що клієнти заборгували за товари, роботи та послуги, частка якої у 2022 році становить 84,14%. В умовах військового конфлікту та погіршення економічної ситуації в Україні виникають проблеми з вчасними розрахунками покупців перед

продавцями. На рисунку 3.1 представлено порівняння обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості.

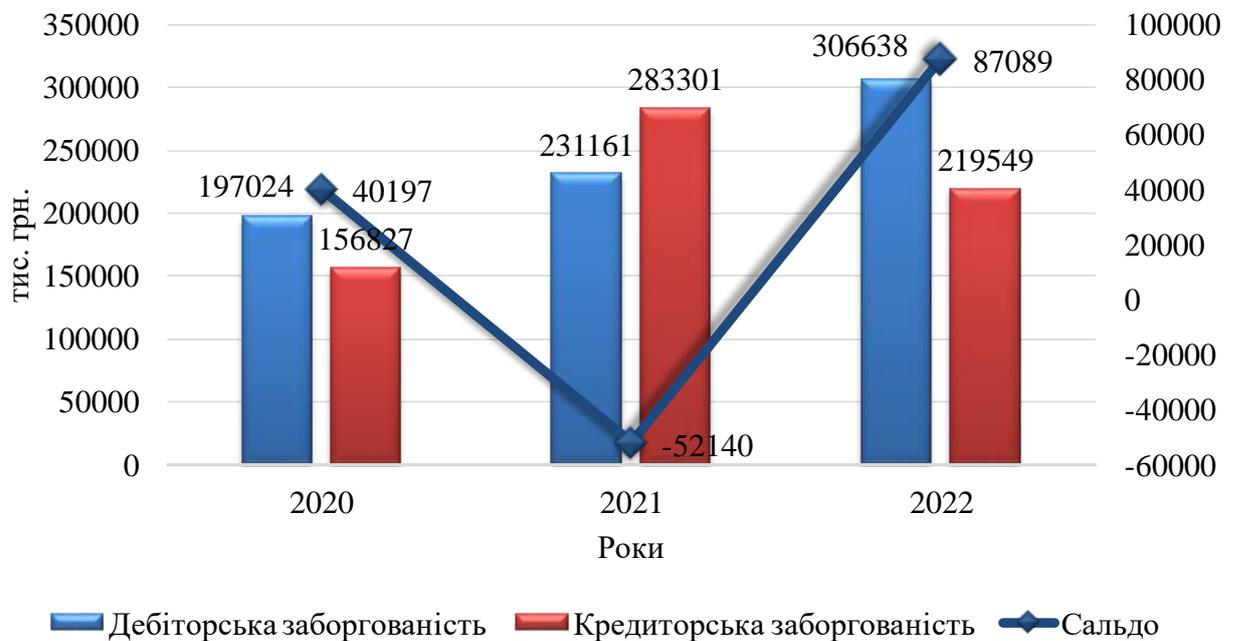

Рис. 3.1. Динаміка співвідношення розміру дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2020-2022 рр.

Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, раціональним співвідношенням власних і позикових коштів, а також балансом активів і джерел їх фінансування. У нашому випадку очевидно, що використання власних фінансових ресурсів є вигіднішим в порівнянні з позиками. Проте важливо пам'ятати, що велика залежність від позикових коштів збільшує ризик банкрутства, тому варто обережно підходити до їх використання. Завдання фінансового менеджера полягає в підтриманні оптимального співвідношення між позиковим і власним капіталом, що сприяє збереженню кредитної репутації підприємства і можливості використання позитивного ефекту фінансового левериджу.

Вибір підприємством підходів до фінансування активів залежить від його ставлення до ризику. Якщо підприємство має впевненість в тому, що

короткострокові зобов'язання можна легко погасити, то застосування агресивного підходу дозволить значно зекономити на витратах на позики. У зворотному випадку, якщо немає достатньої впевненості у сталому здійсненні зобов'язань на визначеному рівні (що є типовим для сучасних умов), поміркований або навіть консервативний підхід виявиться ефективнішим.

Консервативний підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що постійна частина оборотних активів і близько половини їх змінної частини мають бути фінансовані за рахунок власного та довгострокового позикового капіталу. Решта змінної частини поточних активів має фінансуватися короткостроковим позиковим капіталом. Цей підхід сприяє підтримці високого рівня фінансової стійкості підприємства за рахунок обмеженого використання короткострокових кредитів, але збільшує витрати на власний капітал для їх фінансування, що при рівних умовах може призвести до зниження рівня його прибутковості [5].

Помірний (компромісний) підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що постійна частина оборотних активів повинна фінансуватися за рахунок власного та довгострокового позикового капіталу, тоді як весь обсяг змінної частини цих активів має фінансуватися короткостроковим позиковим капіталом [6]. Ця модель забезпечує прийнятний рівень фінансової стійкості підприємства і підтримує рентабельність використання власного капіталу, що наближається до середньоринкової норми рентабельності капіталу.

Агресивний підхід до фінансування оборотних активів передбачає фінансування лише невеликої частки постійної частини оборотних активів (не більше 50%) за рахунок власного та довгострокового позикового капіталу, водночас як більша частина постійних і всієї змінної частини фінансується короткостроковими позиками. Ця модель створює проблеми забезпечення поточної платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, але дозволяє здійснювати операційну діяльність з мінімальною потребою у власному капіталі, що, в свою чергу, може підвищити рівень прибутковості при рівних умовах [7].

Формування відповідних принципів фінансування оборотних активів в кінцевому рахунку визначає відношення між рентабельністю використання власного капіталу та рівнем ризику, пов'язаним з можливим зниженням фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [63]. Вибір варіанту фінансування активів залежить від поглядів засновників підприємства. Цей підхід дозволяє врахувати унікальні характеристики кожного підприємства та особисті погляди засновників.

Тому доцільно визначити, який із підходів до фінансування оборотних активів використовує ТОВ «Роберт Бош Лтд»: консервативний, помірний (компромісний) чи агресивний.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» використовує консервативний підхід до фінансування активів, так як власний й довгостроковий позиковий капітал переважає позиковий і за рахунок власного й довгострокового позикового капіталу фінансується постійна частина оборотних активів і приблизно половина змінної їх частини. Інша половина змінної частини оборотних активів фінансується за рахунок короткострокового позикового капіталу. Така модель фінансування оборотних активів забезпечує високий рівень фінансової стійкості підприємства (за рахунок мінімального обсягу використання короткострокових позикових засобів), проте збільшує витрати власного капіталу на їх фінансування, що за інших рівних умов призводить до зниження рівня його рентабельності [65].

За результатами досліджень, вважаємо за доцільне внести наступні пропозиції щодо покращення фінансово-господарської діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд»:

1. Зниження витрат на виробництво сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку, що можна досягти шляхом більш ефективного використання матеріальних і трудових ресурсів та зменшення відносної частки постійних витрат у вартості продукції. Це оскільки зниження собівартості прямо впливає на збільшення прибутковості підприємства.

2. Подальше виробництво і розробка нових видів продукції, яка зацікавить споживачів. Як відомо, підприємство активно працює на виробництво нових видів продукції, що передбачає залучення нових клієнтів та збільшення прибутків підприємства.

3. Ширше використання маркетингових заходів: розширення збутової мережі, маркетингові дослідження ринку, використання реклами тощо.

4. Систематичний моніторинг зовнішніх і внутрішніх загроз для ефективного управління виробництвом, активного впливу на формування показників господарської й фінансової діяльності, забезпечення стійкості та адаптивності до зовнішніх впливів.

Отже, у третьому розділі роботи виявлено напрями й особливості забезпечення фінансової стійкості підприємства в кризових умовах зовнішнього середовища. Визначено запас фінансової стійкості підприємства ТОВ «Роберт Бош Лтд», що свідчить про мало ризиковий тип діяльності досліджуваного суб'єкта господарювання та консервативний підхід до фінансування його оборотних активів.

Надано рекомендації із збереження високого рівня фінансової стійкості в кризових умовах у контексті забезпечення беззбиткової діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд». Загалом можна сказати, що підприємство в своїй стратегії на майбутнє повинно пріоритетно вдосконалювати фінансовий стан та забезпечувати підвищення фінансової стійкості. Це досягається шляхом зростання рентабельності основної діяльності за рахунок зниження собівартості та збільшення обсягів продажу. Важливо наголосити на необхідності якісних змін в управлінні підприємством, спрямованих на майбутнє, з орієнтацією на забезпечення прибутковості і стабільності фінансових процесів навіть у кризових умовах зовнішнього середовища.

ВИСНОВКИ

В сучасних кризових умовах зовнішнього середовища підприємства стикаються з викликом забезпечити ефективне функціонування, використовуючи невикористані резерви економічного зростання та зміцнення своєї фінансової стійкості. Тому наявність оптимальних стратегій забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання стає необхідністю, враховуючи їх фінансовий стан та результати фінансово-господарської діяльності.

У процесі написання випускної роботи було розкрито сутність, підходи до оцінювання та особливості забезпечення фінансової стійкості підприємства як інструменту для виявлення резервів економічного зростання і обґрунтування заходів для поліпшення його фінансово-господарського стану. Робота також містить аналіз фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд», дочірньої компанії концерну «Robert Bosch», за три роки в динаміці та рекомендації щодо її зміцнення.

За результатами теоретичного узагальнення слід вважати, що фінансова стійкість підприємства виявляється в його здатності вільно формувати фінансові ресурси, гнучко маневрувати ними та ефективно використовувати, забезпечуючи баланс між власним та позиковим капіталом та зберігаючи платоспроможність. Відповідно до рівня забезпечення запасів і витрат власним та позиковим капіталом виокремлюють такі типи фінансової стійкості підприємства: абсолютна стійкість, нормальний фінансовий стан, нестійкість та кризовий фінансовий стан. Для оцінки фінансової стійкості підприємства використовуються як абсолютні, так і відносні показники, що відображають співвідношення власних і позикових фінансових ресурсів для фінансування його активів.

Проведено комплексний аналіз фінансового стану та оцінювання фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд». Виявлено, що незважаючи на широкомасштабну війну в Україні, високий рівень ризиків та невизначеності підприємство знаходиться в нормальному фінансовому стані маючи абсолютну

фінансову стійкість. Збереження високого рівня фінансової стійкості, зростання загальної величини активів, позитивний баланс прибутку – усе це можна вважати вагомим досягненням у діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» в сучасних умовах.

Виявлено, що структура капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» є стабільною та формується переважно за рахунок власного капіталу, який своєю чергою складається з зареєстрованого капіталу та суми нерозподіленого прибутку. Частка власного капіталу в 2022 р. досягає практично 80 %. Позиковий капіталу складається виключно з поточних зобов'язань. У динаміці відбувається зростання як власного, так і позикового капіталу. Виявлено, що на ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2022 р. зростає розмір дебіторської заборгованості, що зумовлено виникненням проблем у покупців при розрахунках з підприємствам внаслідок складної економічної ситуації в країні, що вимагає застосування більш виваженої та жорсткої політики щодо дебіторів з метою збереження високого рівня фінансової стійкості й платоспроможності підприємства.

У структурі капіталу підприємства серед позитивних рис слід відзначити переважання частки власного капіталу порівняно з позиковим, але для стимулювання подальшого сталого розвитку з урахуванням високого запасу фінансової стійкості підприємства доцільним було б дещо збільшити частку позикових коштів, оскільки вартість капіталу при залученні позикових коштів може бути значно нижчою. У той же час довгострокові зобов'язання повністю відсутній, що може бути помилковим в діяльності підприємства, адже залучення даної категорії зобов'язань, навпаки може покращити тип фінансової стійкості підприємства.

Провівши оцінювання фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд» можна стверджувати, що підприємство є абсолютно стійким протягом 2020 – 2022 років, адже всі його запаси покриваються власними коштами, тобто ТОВ «Роберт Бош Лтд» не залежить від зовнішніх кредиторів. Така ситуація в

умовах сьогодення зустрічається надзвичайно рідко, утім вона навряд чи може розглядатись як ідеальна, адже використання довгострокових зовнішніх джерел фінансових ресурсів для основної діяльності може додатково стимулювати економічний розвиток підприємства.

Оскільки протягом аналізованого періоду величина чистого прибутку ТОВ «Роберт Бош Лтд» поступово зростає, то й рентабельність також, має аналогічну тенденцію. Проте для більш інтенсивного підвищення рентабельності ТОВ «Роберт Бош Лтд» потрібно збільшувати кінцевий фінансовий результат шляхом нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції; здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників; зменшення витрати на виробництво (реалізацію) продукції, тобто її собівартість; раціонального розподілу одержаний прибуток для здійснення ефективної діяльності у подальшому. Також необхідно звернути увагу на удосконалення системи розрахунків підприємства для скорочення величини дебіторської заборгованості. Разом з цим, оновлена маркетингова стратегія, розширення ролі маркетингових служб у фінансово-економічній діяльності дозволить підприємству істотно покращити свій фінансовий стан, збільшити прибуток, оптимізувати запаси готової продукції, прискорити оборот оборотних коштів та підтримувати високий рівень своєї фінансової стійкості навіть в умовах війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article/main?art_id=366860&cat_id=285157
2. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Знання-Прес, 2015. 287 с.
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2011. 328 с.
4. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. 2-ге вид. Київ: КНЕУ. 2014. 592 с.
5. Бланк О.І. Управління фінансами підприємств : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КНТЕУ, 2017. 792 с.
6. Поддєрьогін А. М. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : [монографія] / А. М. Поддєрьогін, Л. Ю. Наумова. К. : КНЕУ, 2011. 184 с.
7. Галушак В.В. Фінансова стійкість та фінансова стратегія підприємства як ефективне формування та використання фінансових ресурсів. *Вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського*. 2015. № 4. С. 810 – 813.
8. Гаєвська Л.М. Підприємницька діяльність: підручник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 500 с.
9. Ковальська Л.Л., Кривов'язюка І.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
10. Подольська В.О., Яріш В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2007. 488 с.
11. Лігоненко Л. О. Обґрунтування теоретичних засад економічного управління підприємством з позиції теорії фірми. *Бізнес Інформ*. 2015. № 5. С. 227–231.

12. Armstrong M. *Armstrong's Handbook of Performance Management: An Evidence-Based Guide to Delivering High Performance*. London : Kogan Page, 2015. 416 p.

13. Гізатуліна О. М., Чучко О. П. Фінансова стійкість підприємства: економічна сутність та методика оцінки. *Фінанси, грошовий обіг і кредит*. 2010. № 3. С. 240 - 249.

14. Коваленко Ю. М. Фінансова стійкість та її підтримання у фінансовому секторі економіки: міжнародний і національний контексти. *Бізнес-інформ*. 2015. № 9. С. 274-279.

15. Кузенко О.Л. Теоретичні підходи до визначення сутності забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 43. С. 152-157.

16. Чепка В. В., Матяш О. К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Гроші, фінанси і кредит*. 2017. №12. С. 649-655.

17. Ковальчук Н. О., Руснак Т. В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. В. 11. С. 368-371.

18. Онищенко С.В., Маслій О.А. Міжнародні індексні системи оцінки бізнес-середовища в Україні. *Фінансовий простір*. 2020. №3 (39). С. 168-179.

19. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 662 с.

20. Аніловська Г. Я., Столяренко О. О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Львів : ЛДУВС, 2014. 403 с.

21. Ареф'єва О.В., Городянська Д.М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. №8. С. 83–90.

22. Васильєва Т. А., Заруцька О. В. Розвиток структурно–функціонального підходу до аналізу фінансової стійкості в системі банківського нагляду. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 10 (212). С. 28–35.

23. Притуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 1. С. 26-31.
24. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навчальний посібник. Вінниц. нац. техн. ун-т. Вид. 2-ге, доповн. та переробл. Вінниця: ВНТУ, 2015. 84с.
25. Партин Г. О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. №20.8. С. 275- 279.
26. Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д., Загорулько Т.А. Виклики та загрози соціально-економічній безпеці України в умовах воєнного стану. *Економіка і регіон*. 2023. №1 (88). С. 135-143. URL: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-38](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-38)
27. Маслій О. А. Вплив системних загроз економічній безпеці України на конкурентоспроможність національної економіки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*, 2019. № 36. С. 91–97.
28. Проценко Н.Б., Писаренко Б.А. Визначення ресурсів для створення резервів забезпечення економічної стійкості підприємств. *Міжнародний випуск наукових праць*. 2015. № 2 (17). С. 298 – 304.
29. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз, навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2015. 440 с.
30. Тульчинська С. О., Нікітіна М. В. Проблеми оцінки фінансового стану підприємства і напрямки їх вирішення. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2013. Вип. 12 . С. 295-301.
31. Кремень В. М., Щепетков С. Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1. С. 107-117.
32. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. К. :Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 536 с.
33. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки. *Економіка і прогнозування*. 2016. №2. С.46-58.

34. Міокова Г. І., Самсонова К. В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. *Вісник Харківського національного економічного університету*. – 2011. № 11. С. 407-415.
35. Onyshchenko S., Maslii O., Ivanyuk B. The impact of the external environment on the economic security of Ukrainian business. *Economics and Region*. 2020. №1 (76). С.22-29. URL : <https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.30>
36. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 29 (68). № 3. С. 172-180.
37. Офіційний сайт Бош. URL: <http://www.bosch.ua>
38. Рейтинг виробників побутової техніки. URL: <https://vsviti.com.ua/stats-rejtynh-vyrobnykiv-pobutovoï-tekhnyky>
39. Смоляр Л.Г., Котенко О.А. Мережеві структури як сучасна форма організації економічної діяльності. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1660>
40. Тоцький В.І., Лаврененко В.В. Організаційний розвиток підприємства: Навчальний посібник К. : КНЕУ, 2005. 247с.
41. Маслій О.А., Максименко А.П. Діджиталізація як об'єкт економічної безпекології. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2024. № 2 (86). С. 19-26.
42. Вознюк А.О. Оцінка фінансового стану підприємства як необхідна складова його економічного розвитку. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал. Інноваційна економіка*. 2014. №11. С. 101-105.
43. Youcontrol. URL: <https://youcontrol.com.ua>
44. Кругляк С.О. Формування інтегрального показника для комплексного оцінювання фінансової стійкості підприємства. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції [«Новини наукової думки - 2015»], (Чехія, Прага, 20-30.10.2015 р.) Прага: Видавничий дім «Education and Science» s.r.o., 2015. С. 81-85.

45. Івченко Л.В., Федорченко О.Є. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення. *Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; ред.кол.: А. М. Мороз (голов. ред.) [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2015. Вип. 1. С. 197–210.*
46. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4535&i=7>
47. Філонич О. М., Дряпак Я. О. Забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка і регіон*. 2016. № 1(32). С. 199-202.
48. Джумабаєва А., Шакулієва С., Смолівик Р. Ф. Аналіз деяких напрямків підвищення фінансової стійкості підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2015. №7 (1116).
49. Онищенко С.В., Маслій О.А., Пантась В.В. Ділова активність бізнесу в Україні: цифрова трансформація та сталий розвиток. *Економіка і регіон*. 2024. № 1 (92). С. 136–146. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/3321>
50. Гарасюк О.А., Богачевська К.В. Удосконалення поняття забезпечення фінансової стійкості. *Економіка і регіон*. 2014. № 3(34). С. 228-232.
51. Решитнякова А. В., Щербань О. Д. Забезпечення фінансової стійкості підприємства. 2016. С. 139.
52. Антипенко Є. Підвищення фінансової стійкості підприємства. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 9. С. 29-32.
53. Гончаренко В.В., Бондаренко А.Г. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка*. 2016. № 2. С. 87–91.
54. Варланов Ю. Ю., Варланов О. Ю. Модельовання фінансового стану підприємств: сутнісний підхід до інтегрованої оцінки. *Журнал «Економічні науки»*. 2015. № 59. С. 139-146.
55. Рубан Т., Білоброва І., Кандиба К. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка*. 2016. № 6 (120). С. 67–73.

56. Onyshchenko S., Yehorycheva S., Furmanchuk O., Maslii O. Ukraine Construction Complex Innovation-Oriented Development Management. *Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations*, 2019, pp. 687-700. https://doi.org/10.1007/978-3-030-42939-3_68

57. Каліна І.І. Організаційно-економічний механізм ефективного управління машинобудівним підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №9 (123). С. 130-134.

58. Гринкевич С. С., Михалевич М. А. Економічні основи стратегічного забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах ринкових перетворень. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 18.5. С. 110–114.

59. Головка О.Г., Тараскіна А.С. Удосконалення оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах господарювання. *Вісник ЖДТУ*. 2014. №1 (59).

60. Онищенко С., Маслій О., Дрібна А. Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства критичної інфраструктури. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2022. № 6. Том 1. С. 249-258. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-38](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-38)

61. Азаренкова Г.М., Дудінова А.П. Оптимальні напрямки підвищення фінансової стійкості та ліквідності підприємства. *Комунальне господарство міст*. 2015. № 77. С. 431–438.

62. Onyshchenko S., Maslii O., Maksimenko A. The threats of Ukraine financial security: identification and systemization. *Economics and Region*. 2019. №2 (73). P. 72-80.

63. Домбровська Л.В. Зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом оптимізації структури капіталу. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

64. Степанова Н.І. Реінжиніринг бізнес-процесів як інструмент покращення економічного стану підприємств. *Управління розвитком*. 2013. №20. С. 22.

65. Донченко Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. №1. Т. 1. С. 23-27.

66. Маслій О.А., Буряк А.А. Трансформація загроз економічній безпеці та безпеці інформаційного середовища України в умовах повномасштабної війни. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023. № 3 (129). С. 28–32. URL: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2023-3-5>

67. Тимошик Н. С., Семчишин Є. В. Організаційні аспекти формування та оптимізації фінансових ресурсів підприємств. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Сер. Економіка і управління*. 2019. Т. 30 (69), № 2. С. 232–238.

68. Докієнко Л. М. Забезпечення фінансової стійкості підприємств торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 – Економіка торгівлі та послуг. Київ, 2015. 23 с.

69. Pugach A.A., Matkovskiy, A.V. Analysis the Threats to Economic Security of Ukraine in Modern Conditions of Functioning the National Economy. *European Applied Sciences*. 2014. Germany, No. 2.

70. Varnalii Z.S., Onyshchenko S.V., Maslii O.A. Threats to the economic security of Ukraine in the globalization conditions. Competitive security strategies of Ukraine's development in the global environment: monograph. State University "Institute of Regional Studies named after M.I. Dolishnyo National Academy of Sciences of Ukraine"; in general ed. A. I. Mokiya. Lviv, 2019. P. 21-95.

71. Дунська А.Р. Інноваційна стратегія як сучасний інструмент управління розвитком підприємства. URL: http://www.confcontact.com/20101008/5_dunska.htm